

VĚNOVÁNÍ
AUTORA
(VE SKUTEČNOSTI
CLARICE
LISPECTOROVÉ)

Tobte tedy připsuji starodávnému Schman-
novi a jeho něžné Clarě, dnes jsou z nich kosti,
bída nám. Připsuji se rudé, syté šarlátové
barvě jako moje krev může v nejlepšíh letech,
a tudíž připsuji se své krevi. Připsuji se pře-
devším skřifkám, pidimáškám, vilám a ru-
salkám, které mi zabydluji život. Připsuji se
stejně po mé někdejší chudobě, kdy všechno
bylo střízlivější a důstojnější a já jakoživ nejedl langustu. Připsuji se bouřeni
Beethovena. Chvění neutrádních barav u Bacha. Chopinovi, který mi zplá-
ňuje kosti. Stravinskému, který mě naplnil užasem a s nímž jsem letěl
obněm. „Smrti a vykoupení“, v níž mi Richard Strauss odhaluje osud?
Především se připsuji předceeru dneška a dneška, průsvitnému žaňovi De-
bussyho, Marlosi Nobremu, Prokofjevovi, Carlu Orffovi, Schönbergovi,
dodekafonikám, dráavým vykřikům elektroniků — všem těm, kdo se ve mně
dotkli desivé neušných oblastí, všem těm prorokům přítomnosti, kteří mě
zvěstovali mně samému tak, že ja teď exploduji a jsem: já. To ja, které je vy,
protože nesnesu být jenom sebou, potřebuji druhé, abych se udržel na nohou,
jak jsem zřamámený, ucbýlený, co konečně se dá dělat než meditovat, aby se
člověk dobral oné plně prázdnoty, již se dosáhne jen meditací. Meditace ne-
musí mít výsledky: meditace si může stanovit za cíl jen sebe samu. Já medituji
beze slov a o ničem. To jenom psaní mi komplikuje život.

A — a pamatujme, že strukturu atomu není vidět, ale ví se o ni. Vím
o mnohem, co jsem neviděl. A vy taky. Nelze podat důkaz o existenci toho,
co je nejpravděpodobnější, dá se jediné věřit. Věřit v pláči.

Temble příběh se děje za stau kerže a veřejné kalamity. Jde o ne-
dokončenou knihu, protože jí chybí odpověď. Odpověď, kterou mi doufám
někdo na světě dá. Vy? Je to příběh vyvedený v barvách, at máme taky nějaký
předych. Panebože, já to potřebuju. Amen nám všem.

OKAMŽIK

PRO HVĚZDU

Za to můžu já

aneb

Okamžik pro hvězdu

aneb

At si poradí sama

aneb

Právo na výkřik

Clarice Lispector

.Pokud jde o budoucnost.

aneb

Žalující blues

aneb

Ona neumí křičet

aneb

Pocit ztráty

aneb

Hvizd v temném větru

aneb

Já nic nenadělám

aneb

Záznam předchozích faktů

aneb

Srdceryvný kalendářový příběh

aneb

Nenápadný odchod zadem

Všechno na světě začalo nějakým ano. Jedna molekula řekla ano jiné molekule a vznikl život. Ale i prehistorie má prehistorii prehistorie a bylo tu nikdy a bylo tu ano. Odiakživa bylo. Nevím co, ale vím, že vesmír nikdy nezačal.

Nemyslete si, prostoty dosáhnou jenom usilovnou prací.

Dokud přede mnou budou otázky a nenajde se odpověď, budu psát dál. Jak začít zkrátje, když věci nastanou dřív, než se stanou? Když ještě před pre-prehistorií už byly apokalyptické nestvůry? Pokud tenhle příběh neexistuje, začne existovat. Myšlení je akt. Cítění je fakt. Obojí dohromady — to jsem já, který píšu to, co zrovna píšu. Bůh je svět. Pravda je vždycky vnitřní a nevyšetřitelný dotek. Můj neoprávdovější život je k nepoznání, krajně vnitřní a nedá se vyjádřit ani jediným slovem. Mé srdce se zbavilo každého přání a omezuje se na sám poslední nebo první tep. Bolest zubů, jež se táhne tímhle příběhem, nám zajíča hluboko do úst. A proto vysokým silným hlasem zpívám synkopovanou a pronikavou melodii — ta bolest je moje, já nesu svět na svých bedrech a schází tu štěstí. Štěstí? Nesmyslnější slovo neznám, to si vymyslely venkovské holky ze severovýchodu, kterých je tu plno.

Podotýkám, že tenhle příběh bude výsledkem postupného vidění — už pátého roku poněnáhu odkrývám různá proč. Je to vidění neodvratnosti. Čeho? Snad na to přijdu později. Protože píšu současně s tím, jak mě čtete. A jenom proto nezačínám od konce, který by ospravedlňoval začátek — tak jako smrt zdá se vy-povídá o životě — že musím zaznamenat předchozí fakta.

Trochu se teď při psaní předem stydím, že se na vás hru s tak vnějším a vyložené jasným vpravováním. A přece z něho i životou-cím životem roztepaná krev může vytrysknout a vzápětí se srazit

v kouscích chvějivého rosolu. Stane se tenhle příběh jednoho dne mou sraženinou? Co já vím. Je-li pravdivý — a samozřejmě, že je to příběh pravdivý, třebaže smyšlený — at' její každý pozná sám v sobě, protože všichni jsme jedno, a kdo není chudý penězi, je chudý duchem či teskní po čemsi vzácnějším než zlato — jsou takoví, kterým chybí základní jemnocit.

Jak to, že vím všechno, co teprv přijde, a že to ještě neznám, protože jsem to nikdy neprožil? Na jedné riodejaneirské ulici jsem totiž letmo zachytil pocit zhouby vepsaný ve tváři jakéhosi děvčete ze severovýchodu. Nemluvě o tom, že na severovýchodě jsem vyrůstal. Taký ledacos vím, protože žiju. Kdo žije, ten ví, i když neví, že ví. A tak vy víte víc, než si myslíte, a děláte ze sebe nevíňátka.

Vynasnažím se, abych nepsal složitě, přestože musím užívat slova, kterých se dá držet. V příběhu — předstrán svobodnou vůli — bude zhruba sedm postav a já ovšem patím k nejvýznamnějším. Já, Rodrigo S. M. Bude to starodávné povídání, protože nechci modernizovat a vymýšlet si zvláštnosti, jen abych vypadal originálně. A tak se proti svému zvyku pokusím o příběh, který bude mít začátek, prostředek a veliké finále, po němž nastane ticho a šumění deště.

Vnější a vyložené jasný příběh, jistěže, jsou v něm ale záhady — třeba hned v jednom z názvů, „Pokud jde o budoucnost“, kde je vpředu i vzadu tečka. Nejde o žádný rozmar — na konci se možná ukáže, proč se to muselo vymezit. (Na ten konec, který bych při vši své ubohosti chtěl mít velkolepý, dohlédnu jen stěží.) Kdyby místo jedné tečky byly za tím názvem tečky tři, nabízelo by se volně vaši představitivosti, snad i chorobné a nelibostné. Po pravdě řečeno ani mně není mé hrdinky ze severovýchodu líto: chci, aby to líčení vyznělo chladně. Já ale mám právo být bolestně chladný, ne vy. Právě proto vám nedám příležitost. Nejde jen o vyprávění, spíš než co jiného je to prvotní život, který dýchá a dýchá dýchá. Porézní materiál, jednoho dne tu prožiju život molekuly s jejím potenciálním třeskem atomů. To, co píšu, je víc než výmysl, je to má povinnost, vyprávět o tom děvčeti mezi tisíci jiných. A můj úkol odhalit jí život, třeba neuměle.

Protože existuje právo na výkřik.

A proto křičím.

Prostě křičím a neprosím se o almužnu. Víím, že některá děvčata prodávají své tělo, to jediné, co jim opravdu patří, za dobrou večerí mistro sendvice s mortadélou. Ale bytost, o které bude řeč, málem ani to tělo na prodej nemá, nikdo ji nechce, je panna a neškodná, nikdo ji nepostrádá. Stejně — zrovna mě napadlo — ani mě vůbec nikdo nepostrádá, a i to, co píšu, by mohl napsat někdo jiný. Jiný spisovatel, ano, ale musel by to být muž, protože ženská spisovatelka by třeba slzela dojetím.

Děvat jako ta venkovanka jsou tu tisíce po ubohých činžáčích, ve společných podnájmech, za pultem, kde se dřou do úmoru. Ani si neuvědomují, jak snadno je lze nahradit a že mohou stejně tak dobře být jako nebyť. Málokterá si postěžuje, a pokud vím, žádá neprotestuje, neví totiž komu. Existuje vůbec někdo takový?

Pro začátek se snažím zahřát si tělo a mnu si ruce, abych si dodal odvahy. Teď si vzpomínám, že jeden čas jsem se pro zahřátí ducha modlil: pohyb je duch. Modlitba mi byla prostředkem, jak se němě a přede všemi skryt dostat sám k sobě. Modlením jsem dosáhl prázdnoty duše — a ta prázdnota je všechno, co vůbec kdy mohu mít. Víc než to, nic. Prázdno však má váhu a podobu plnosti. Jedna z možností, jak dostat, je nehledat, jedna z možností, jak mít, je nežádat a prostě uvěřit, že mlčení, jež v sobě předpokládám, je odpovědí na mé — na mé tajemství.

Jak už jsem naznačil, hodlám psát stále jednodušeji. Ostatně materiál, který mám k dispozici, je příliš skrovný a nesložité, informace o postavách nečetné a ne právě výmluvné, ty informace, jež tak trudně jdou ode mne ke mně, je to fuška.

Ano, ale pamatujeme, že abych napsal lhostejno co, mým základním materiálem je slovo. Takže tenhle příběh bude udělán ze slov, ta se sdružují do vět a z nich se vymaňuje skrytý smysl, přesahující slova a věty. Ovšemže jsem jako každý spisovatel v pokušení užívat štávnatých výrazů: znám nádherná adjektiva, substantiva při těle a slovesa tak útlá, že protínají vzduch hotová k činu, vždyť slovo je čin, nemyslíte? Já ale slova neočkraším, protože dotknou-li se dvířka chleba, promění se ve zlato — a to děvče (je mu devatenáct let) a to děvče by se do něho nemohlo zakousnout a umřelo by

hlady. Proto musím mluvit prostě, abych zachytil její křehkou a matnou existenci. Omezím se na pokorné — a se svou pokorou se nebudu vyrahovat, protože pak by to už nebyla pokora — na pokorné vyhlášení nevalných příhod jedné dívky ve městě, které je celé proti ní. Proč si nezástala ve svých kartounových šatech na alagoaském venkově, bez psaní na stroji, stejně píše tak špatně, má jenom třetí obecnou. Protože nic neuměla, musela při psaní na stroji pomalu opisovat písmeno po písmeni — to teprve ji nahonem vyškollila, jak něco naklepat. A dívka získala na důstojnosti: je přece písátka. Přestože podle všeho se jí občas zdálo, že v textu něco chybí, a hezké kulaté písmo milovaného šéfa opisovala tak, jak by to řekla: „měl“ a „schledáváme“.

Odpustte, ale zase budu mluvit o sobě, neboť se neznám a při psaní se s údivem zarazím, protože jsem objevil, že mám osud. Kdo se někdy nezeptal sám sebe: jsem zrůda, nebo tohleto znamená být člověk?

Napřed vás chci ujistit, že ta dívka se nezná jinak, než tím, že žije nadsadřbůh. Kdyby dostala ten hloupý nápad, aby se zeptala, „kdo vlastně jsem?“, vyrazilo by jí to dech. „Kdo vlastně jsem“ totiž vyvolává potřebu. A jak tu potřebu uspokojit? Kdo se vypovídá, je neúplný.

Bytost, o které budu mluvit, je tak hloupá, že se někdy usmívá na lidi na ulici. Nikdo její úsměv neopětuje, protože se na ni ani nepodívají.

Vratme se ke mně: to, co napíšu, není určeno duchům příliš náročným a dychtícím po zjemnělostech. Protože to, co chci říkat, bude docela holé. Přestože v pozadí — jako zrovna teď — bude tíž úzkostný polostín jako pokaždé v mých snech, když v noci v úzkostech spím. Ať tedy v dalším nikdo nečeká hvězdy: nic se nezatpytí, materiál je matný a má přímo v povaze, že ho všichni přehlížejí. Tomuhle příběhu totiž chybí zpěvná melodie. Jeho rytmus je občas nepravdělný. A jsou v něm fakta. Zničeňonic mě nadchla fakta bez literatury — fakta jsou tvrdé kameny a činy mě teď zajímají víc než myšlení, před fakty není kam uréci.

Váhám, jestli bych neměl předběhnout čas a načrtnout hned konec. Ale když já sám ještě dobře nevím, jak tohleto skončí. A taky

proto, že si myslím, že musím jít krok za krokem ve shodě s lhotou vymezenou hodinami: i zvíře se řídí časem. A to je taky má nejpřednější podmínka: přes netrpělivost, kterou vůči té dívce cítím, musím postupovat poněkud.

Tím příběhem se budu dojímat a já dobře vím, že každý den je dnem ulopeným smrti. Nejsem intelektuál, píšu tělem. A to, co píšu, je vlhká mlha. Slova jsou zvuky prolnuté stíny, které se vzájemně kříží, každý jiný, stalaktity, krajkoví, proměněná hudební varhan. Sotva se odvažují svolávat slova do té skvostné chvějivé síte, hebké a tmavé, kde mi protionem je mocný bas bolesti. Allegro con brio. Pokusím se získat zlato z uhlí. Vim, že ten příběh pořád oddalují a že si hraju s míčem bez míče. Je fakt aktem? Písaám, že tuhle knížku dělám beze slov. Je to nemá fotografie. Tuhle knížka je mlčení. Tuhle knížka je otázka.

Obávám se ale, že všechno to povídání má jen oddálit ubohost příběhu, protože mám strach. Dřív než se v mém životě objevila ta písátka, žil jsem si málem trochu spokojeně, přestože jsem se svým psaním neudělal žádnou dřinu do světa. Do jisté míry bylo všechno tak v pořádku, že to mohlo začít být velice špatně, protože co úplně dozraje, může shnit.

Ale natáz mě uchvátila představa překročit vlastní meze. A taky mě napadlo psát o skutečnosti, protože ta mě přesahuje. Ať už „skutečnost“ znamená cokoli. To, co budu vyprávět, bude dojemné? Má to k tomu sklon, ale já hned všechno vysuším a zatvrdím. A aspoň to, co píšu, se nikoho o nic neprosí a nežadoní o pomoc: drží se to ve své hlasité bolesti se vznešenou důstojností.

Tak. Zdá se, že začínám psát jinak. Já ovšem píšu jen to, co chci, nejsem profesionál — a o té dívce musím mluvit, jinak se zalknu. Obviňuje mě a já se bráním tím, že o ní píšu. Píšu živými a strohými tahy malíře. S fakty budu zacházet, jako by to byly ony neodstranitelné kameny, o nichž jsem mluvil. Přestože bych chtěl, aby mi, zatímco předvídám skutečnost, pro povzbuzení vyzvánělý zvoný. A aby andělé v průsvitných vosách poletovali kolem mé horké hlavy, protože ta se konečně chce zvěcnit, je to snadnější.

Opravdu čin přesahuje slovo?
Nechť ale při psaní — je věcem dáno skutečné jméno. Každá

věc je jedno slovo. A když není k máni, vymyslí se. Ten váš Pánbůh, který nám přikázal vymyšlet.

Proč píšu? Především proto, že jsem pochvilil ducha jazyka, a tak obsah někdy tvoří forma. Píšu proto ne kvůli té venkovance, ale z vážného důvodu „vyšší moci“, jak se praví v úředních peticích, ze „zákonné moci“.

Ano, má moc je v samotě. Nebojím se ani občasných deštů, ani rozpoutaných vichřic, protože i já jsem noční tma. Přestože mi nedělá dobře slyšet potmě hvízdnutí a kroky. Tma? Vzpomínám si na jednu svou milou: byla to mladá žena a v jejím těle taková tma. Jakživ jsem na ni nezapomněl: nikdy nezapomeneme na bytost, s níž jsme spali. Ta událost zůstane vypálena žhavým cechem do živého masa a každý, kdo to znamení postřehne, s hrůzou přehá.

Ted chci mluvit o té venkovance. Jde o to: ona se jako roulavá fenka řídila výlučně sama sebou. Proto se omezila na sebe. I já jsem se od jednoho nezdaru k druhému omezil na sebe, ale chci aspoň najít svět a jeho Boha.

K informacím o divce a o sobě ještě dodávám, že žijeme výlučně v přítomnosti, protože vždy a věčně je dnešek a zítřek bude dneškem, věčnost je stav věcí v téhle chvíli.

A teď když jsem vyrukoval se slovy o venkovance, trochu jsem se zalekl. Otázka zní: jak píšu? Zjišťuji, že píšu podle sluchu, tak jako jsem se podle sluchu naučil anglicky a francouzsky. Co u mě předcházelo psaní? Jsem člověk, který má víc peněz než ti, co hladovějí, což je ode mne v jistém smyslu nepocitivé. A lžu jen v okamžiku lhaní. Když ale píšu, nelžu. Co dál? Ano, nepatím k žádné společenské vrstvě, odstrčili mě na okraj. Horní vrstva mě má za zvláštní zřůdu, střední se na mě dívá s nedůvěrou, abych ji nevyvedl z rovnováhy, dolní se ke mně nezná.

Ne, není snadné psát. Je to stejně těžké jako lámat skály. Ale Itají jiskry a štěpiňy blyštící se jako ocel.

Ach, ten strach začít, a přitom ještě ani nevím dívčíno jméno. Nemluvě o tom, že ten příběh mě přivádí k zoutástrví, protože je příliš prostý. To, co hodlám vyprávět, se zdá snadné a na dosah každému. Ale zpracování je těžké. Protože musím vyjasnit, co je

téměř neznatelné a co sotva vidím. Rukama s tvrdými zablácenými prsty nahnánout neviditelné přímo v blátě.

Jedno vím jistě: to vyprávění se dotkne čehosi choulostivého: stvoření celé jedné bytosti, která je určité stejně živá jako já. Hledte si ji, protože v mé moci je pouze vám ji ukázat, abyste ji poznali na na ulici, kudy lehce kráčí v poletavé hubenosti. A co když bude mé vyprávění smutné? Potom určité napíšu něco veselého, i když proč vlastně? Protože i já si potrpím na hosana a jednou možná místo strážní venkovanky zanotuji chvalo zpěv.

Zatím však chci chodit nahý nebo v hadrech, aspoň jedenkrát chci okusit tu nějakou chuť, kterou prý má hostie. Pojist hostii bude pocit nemastnost neslanost světa a hroužít se do nicoty. V tom bude má odvaha, že opustím staré a už pohodlné city.

Ted to pohodlné není: abych mohl mluvit o tom děvčeti, nesmím se celé dny holit a z nevyspaní se mi musí udělat tmavé kruhy pod očima, samým vyčerpáním jenom klímám, jsem manuální pracovník. A navíc musím nosit staré roztrhané šatstvo. To všechno proto, abych se dostal na úroveň té venkovanky. Ale stejně je mi jasné, že bych se asi měl přesvědčivějším způsobem představit společnosti, která tolik žádá od toho, kdo zrovna teď píše na stroji.

To všechno, ano, příběh je příběh. Ale především musím mít pořád na paměti, že slovo je plodem slova. Slovo se musí podobat slovu. Vystihnout to je mou hlavní povinností k sobě samému. A slovo nemůže být ozdobené a umělecky prázdné, musí být pouze sebou. Je ovšem pravda, že taky bych chtěl postihnout jakýsi jemný pocit, a aby se to veřejně v nepřetržité linii nezlomilo. A přitom zároveň chci postihnout mocnější a hlubší pozoun, vážný a zemřít, a aby mi to samo spadlo do klína, až bych se samou nervozitou z psaní bezděky od plic rozesmál. A chci přijmout svou svobodu a nemyslet si přitom to co plno jiných: že existovat je šlénství, věc hodná blázna. Protože tak to vypadá. Existovat není logické.

Děj tohohle příběhu způsobí, že se proměním v kohosi jiného a že se konečně zhmotním v předmět. Ano, a snad postihnu sladkou flétnu, do níž se zavínu vládnou liánou.

Vratme se ale k dnešku. Protože jak je známo, dnes je dnes. Nechápete mě a já matně slyším, jak se mi smějete strohým a strachuem mě stařeckým smíchem. A zvenku slyším rytmické kroky. Strachem mě zamrazí. Ještě dobře, že to, co napíšu, už je určité ve mně nějak zapáso. Musím se opsat s delikátností běláška. Ten nápad s běláškem souvisí s tím, že jestli se holka vdá, vdá se tenká a lehká, a jako panna v bílém. Nebo se nevdá? Fakt je, že držím v rukou něčí osud, a přece nemám moc svobodně vymýšlet: sleduji skrytou fátální linii. Jsem nucen hledat pravdu, která mě přesahuje. Proč píšu o dívce, která ani tu zkrášenou chudobu nemá? Snad proto, že se v ní najde ústraní, a taky proto, že v chudobě těla a ducha se dotýkám svatosti, já, kdo chci pocítit závan svého zjář. Abych byl víc než já, protože tak málo jsem.

Píšu proto, že na světě nemám co dělat: jsem přebytčný a na zemi lidi pro mě není místa. Píšu proto, že jsem zoufalý a znavený, už nesnesu být ustavičně sebou, a kdyby nebylo stále novoty psaní, symbolicky bych den co den umíral. Jsem ale připraven nenápadně odejít zadem. Zakusil jsem téměř všechno, ba i vášně a její zoufalství. A teď bych jenom chtěl mít to, co bych býval byl a nebyl jsem.

Jako bych tu venkovanku znal do nejmenších podrobností, vzdýt s ní ziju. A protože jsem o ní hodně vryšil, přilnula mi ke kůži jako lepavý strup nebo černé bahno. Jako dítě jsem čel pohádce o dědečkovi, který se bál přebrodit řeku. A vtom se tam objevil mladík, který se také chtěl dostat na druhou stranu. Dědeček toho využil a řekl:

„Vzmeš mě s sebou? Vylezl bych si ti na záda.“

Jinoch souhlasil, a když se přebrodlil na druhý břeh, povídá mu:

„Už jsmete tady, teď můžete slezt.“

Tu ale ten lišák dědeček odpovéděl velice mazaně:

„Ani nápad! Je mi tady nahoře tak dobře, že z tebe nikdy neslezu!“

Tak ta písáčka se mě drží jako klíště. Zrovna mě, kdo sledává, že chudoba je ošklivá a neladná. Proto nevím, jestli můj příběh bude — bude co? Nic nevím, ještě jsem se neodhodlal jej napsat.

Bude se v něm něco dít? Bude. Ale co? Taký nevím. Nepokouším se ve vás navodit mučivé a lačné očekávání: opravdu totiž nevím, co mě čeká, v rukou mám neposednou postavu, která mi co chvíli uniká a po mně chce, abych jí dával dohromady.

Zapomněl jsem říci, že všechno, co teď píšu, provází vzrušené víření vojenského bubnu. Přesně ve chvíli, kdy začnu s příběhem — buben ustane.

Vidím, jak se venkovanka prohlíží v zrcadle a — buben zavří — v zrcadle se objeví moje unavená a zarostlá tvář. Tolik se vzájemně proměňujeme. Ona je nepochybně osoba z masa a kostí. A předem upozorňuji na jeden fakt: je to dívka, která se nikdy neviděla nahá, protože jí bylo hanba. Hanba proto, že je stydlivá, nebo že je ošklivá? Taký se ptám, jak to, že teď před všemi těmi fakty málem padnu na zadek. Znenadání mi totiž učaroval figurativní způsob: vytvářím lidskou činnost a mrazí mě. Chci taky tvořit figurativně, tak jako malíř, který dosud maloval výlučně abstraktní barvy, a teď chce dokázat, že to dělal ze záliby, a ne proto, že by neuměl kreslit. Abych mohl nakreslit to děvče, musím se zkrátit, a abych mohl zachytit její duši, musím se střídámě živit ovocem a pit chladené bílé víno, protože v tomhle kamrlíku, kde jsem se zavřel a odkud jsem si zamlanul vidět svět, je horko. Taký si musím odříci sex a fotbal. Nemluvě o tom, že se s nikým nestýkám. Vrátním se někdy ke svému předešlému životu? Moc o tom pochybuji. Ještě jsem zapomněl říci, že prozatím nic nečtu, abych si do prostoty jazyka nezavlekl zbytečnou nádhru. Protože jak jsem řekl, slovo se musí podobat slovu, je to můj nástroj. Nebo snad nejsem spisovatel? Ve skutečnosti jsem spíš herec, protože třeba jen určitým způsobem interpunkce dělám kejkle s intonací, nutím cizí dech, aby text sledoval podle mě.

Taký jsem zapomněl říci, že záznam, s kterým brzo budu muset začít — poněvadž už nemohu snést tlak faktů — záznam, s kterým brzo budu muset začít, je psán pod zaštitou nejoblíbenějšího osvěžujícího nápoje na světě, a ani mi za to nikdo nic neplatí, nápoje, který pronikl do všech zemí. Měl ostatně patronát nad posledním zemětřesením v Guatemale. Přestože chutná jako pach laku na nehty,

mýdla Aristollino a rozžvýkané umělé hmoty. To ovšem nebrání tomu, aby ho všichni milovali s otrockou přichylností. Taký proto — a teď řeknu něco, čemu rozumím jen já — že to pít s kokou je dnešek. Je to prostědek, jak jít s dobou a žít v přítomnosti.

Pokud jde o dívku, ta žije v neosobním limbu a nesahá ani po nejhorším, ani po nejlepší. Prostě žije, vdechne a vydechne, vdechne a vydechne. Po pravdě řečeno — k čemu něco víc? Její žití je nijaké. Ano. Proč mi ale připadá, že za to můžu? A snažím se zbavit tíživého pocitu, že jsem pro blaho té dívky nic konkrétního neudělal. Ta dívka — a vidím, že už v tom příběhu skoro jsem — ta dívka spávala v plátěném kombiné s velice podezřelými skvrnami od vybledlé krve. Aby za chladných zimních nocí mohla usnout, chouliila se sama do sebe a dávala si i brala vlastní skrovné teplo. Spala s ústy dokořán, protože měla ucpaný nos, spala jako zabítá, spala donekonečna.

Musím dodat něco, co je pro pochopení příběhu dost důležité: od začátku až do konce její totiž provází velice lehká a neustávající bolest zubů, způsobená obnaženou zubovinou. Ujišťuju rovněž, že příběh bude taký provázet kvílení houslí, na které hraje hubený muž zrovna na rohu. Má úzkou žlutou tvář, jako by už byl po smrti. A možná že je.

Pověděl jsem to všechno tak zešířoka z obavy, že jsem moc nabilboval, a zatím dám jen něco málo obyčejného. Protože tenthle příběh není skoro nic. Nedá se dělat nic jiného než naráz začít, asi jako bych naráz skočil do ledové mořské vody, v sebevražedním odhodlání čelit pronikavému chladu. Teď začnu od prostředka tím, že — že ona byla nezpůsobilá. Nezpůsobilá k životu. Chyběl jí způsob, jak se přizpůsobit. Jenom nejasně si uvědomovala svou nepřítomnost v sobě samé. Kdyby to byla bytost, která by se vyjadřovala, řekla by: svět je mimo mě, já jsem mimo sebe. (Nebude snadné napsat tenthle příběh. Přestrože s tím děvčetem nemám nic společného, skrze ni se k svému úžasu budu muset celý vypsat. Fakta jsou zvučná, ale mezi fakty je jakýsi šepot. Právě ten mě láká.)

Chyběl jí způsob, jak se přizpůsobit. Do té míry, že (výchuch) neuvědla nic ve svůj prospěch, když jí vedoucí firmy na výrobu kladek docela neomaleně (k té neomalenosti jako by sama ponoukala

svým hloupým výrazem, obličejem, který si říkal o facku), docela neomaleně sdělil, že si v kanceláři nechá jenom její kolegyni Glórii, protože ona sama dělá při psaní na stroji moc chyb a navíc vždýcky umáže papír. Tak to řekl. Dívce se zdálo, že by ze slušnosti měla něco odpovědět, a tak svému tajně milovanému šéfovi pravila velice uctivě:

„Odpustte, že vám dělám potíže.“

Pan Raimundo Silveira — který v té chvíli už k ní stál zády — se trochu překvapen tou nečekanou ohleduplností obrátil a cosi v psátčíně téměř usměvavě tváří ho přímělo říci o něco méně hrubě, být proti jeho vůli:

„Dobrá, třebaš vás nepropustíme hned, bude to možná ještě nějaký čas trvat.“

Po jeho sdělení šla na záchod, aby mohla zůstat sama, protože z toho byla celá pryč. Mechanicky se na sebe podívala do zrcadla, které viselo nad špinavou a popraskanou výlevkou plnou vlasů, což se tolik hodilo k jejímu životu. Zazdalo se jí, že manné a zčernalé zrcadlo neodtráží žádný obraz. Copak její tělesná existence zmizela? Hned nato iluze přešla a zahlédla tvář laciným zrcadlem celou pokrivenou, s velikánským nosem, který připomínal šaškovský nosan z lepenky. Podívala se na sebe a letmo si pomyslela: tak mladá a už rezaví.

(Jsou lidé, kteří mají. A jsou druzí, kteří nemají. Je to docela jednoduché: dívka neměla. A co neměla? Jen tak, jak říkám: neměla. Stačí-li to k tomu, abyste mě pochopili, dobře. Jestli ne, taky dobře. Proč se ale starám o tu holku, když si nejvíc ze všeho přeju prostě zralé zlato obilí v létě?)

Když byla malá, tetá ji strašivala tvrzením, že se upír — co se lidem zakousne do hrdla a saje jim krev — neodtráží v zrcadle. Být upír by nemuselo být tak špatné, aspoň by jí zažloutlý obličej trochu zrůžověl krví, stejně vypadala, jako když žádnou krev nemá, ledaže by jí jednoho dne prolila.

Dívka měla kulatá záda, jako by pořád lárala. Už jako malá se naučila lárat. Uplatnila by se mnohem líp, kdyby se dala na jemnou práci spravování nitěk, třeba hedvábných nebo luxusních: krásně lesklého sateņu, polibku duše. Komáří švadlenka. Vláčer na mra-

ventních zádech kousek cukru. Byla trochu jako idiot, jenomže ne- byla. Nevěděla, že je nešťastná. To proto, že věřila. V co? Ve vás, ale není třeba věřit v někoho nebo v něco — stačí věřit. To jí občas přivedlo do stavu milosti. Nikdy neztratila víru.

(Je mi tolik na obtíž, že jsem zůstal docela prázdný. Jsem prázdný tou holkou. A tím víc je mi na obtíž, čím mně toho chce. Dopaluje mě to. Nejradši bych vzteky smel sklenice a talíře a roz- mlátil okna. Jak se mám pomstít? Nebo líp: jak si to mám vynahrat- dit? Už vim: budu mít rád svého psa, který má víc jídla než to děvče. Proč něco neudělá? Copak nemá ani za mák kuráže? Ne, je mírná a poslušná.)

Ještě spartila dvě velikánské, kulaté, vystroplé a tázavé oči — byl to pohled tvora s poraněným křídlem — asi porucha štítné žlázy, oči, které se vyptávaly. Koho se ptala? Boha? Nemyslela na Boha, Bůh nemyslel na ni. Bůh patří tomu, kdo ho dokáže chytit. Bůh se zjevuje v roztržitosti. Nedávala žádné otázky. Tušila, že nejsou odpovědi. Copak je hloupá, aby se ptala? A aby si to „ne“ nechala vmést do tváře? Snad ta otázka pro nikoho byla jenom proto, aby jí jednou někdo nevyčítal, že se ani nezeptala. A protože nebylo, kdo by jí odpověděl, jako by si odpověděla sama: je to tak, protože tak to je. Je vůbec na světě jiná odpověď? Jestli někdo zná nějakou lepší, ať nám ji řekne, už léta čekám.

Zatím jsou oblaka bílá a nebe celé modré. Na co tolik Boha. Proč ne trochu pro lidi.

Narodila se za špatných okolností a teď vypadala jako bůhvíci dcera s omluvným výrazem, že vůbec zabírá místo. V zrcadle si zblízka zbežně prohlédla skvrny na obličejí. V Alagosu se jim říkálo flíčky a prý jsou od jater. Zakrývala flíčky silnou vrstvou bílého pudru, pořád lepší být trochu obilněná než dohnědá. Celá byla drobet zaslá, protože se málokdy myla. Přes den nosila sukni a blůzu, v noci spala v kombiné. Jedna její spolubydlící nevěděla, jak jí povědět, že je citit přiboudulnou. A protože nevěděla, zůstalo při tom, bála se, aby se jí nedotkla. Nebylo na ní nic duhového, přestože ve tváři jí plet mezi skvrnami lehce opalizovala. Na tom ale nezleželo. Nikdo se na ni na ulici nepodíval, byla vysydlé kafe.

A tak téhle dívce plynul čas. Utrála si nos cípem kombiné.

Neměla to křehké něco, čemu se říká kouzlo. Jenom mně připadá okouzlující. Jenom já, její autor, ji miluji. Trpím pro ni. A jenom já jí mohu říci: „O co mě prosíš s plácem, abych já ti to nedal se zpě- vem?“ Ta dívka nevěděla, že je, co je, tak jako pes neví, že je pes. Proto se necitila nešťastná. Jediné, co chtěla, bylo žít. Nevěděla nač, nepřála se. Třeba shledávala v žítí něco slávy. Myslela si, že člověk musí být šťasten. A tak byla. Dívč než se narodila, byla myšlenkou? Dívč než se narodila, byla mrtvá? A potom co se narodila, zemře? To je ale tenoukky plátek melounu!

Není moc faktů k vyprávění a já sám vlastně ještě nevím, co tady odhaluji.

Ted (výbuch) načrtnu velice rychlými tahy divčín předešlý život až do chvíle, kdy stála na záchodě před zrcadlem.

Narodila se úplně křivčaná, dědicví vnitrozemí — ty špatné okolnosti, o kterých jsem se zmiňoval. Když jí byly dva roky, kdesi v alagoaském vnitrozemí, kde dávají lišky dobrou noc, jí umřeli rodiče na zhoubnou horečku. O hodně později se s pobožňuštkář- skou tetou, svou jedinou příbuznou na celém světě, odstěhovala do Maceió. Tu a tam jí vytanulo něco, co už zapomněla. Jak jí napří- klad tetá tloukla rukou nahore do hlavy, protože podle tetiných představ temeno jisté bylo životně důležitým místem. Tloukla jí vzdýcky klouby do té její hlavy se slabými kostmi, neměla dost vápničku. Bila jí však nejen proto, že jí to působilo velkou smyslnou rozkoš — tetá se nevdala, protože se jí to hnusilo — ale i proto, že považovala za svou povinnost zabránit, aby se děvče jednou nepří- dalo k holkám, které v Maceió postávaly na ulici se zapálenou ciga- retou a vyhlížely mužské. Přestože děvče nevypadalo na to, že by se z ní mohla stát běhna. Vzdýť jako by ani neměla předpoklady k tomu, aby se stala ženou. Ženství se v ní mělo zrodit později, neboť i prabyčejná tráva touží po slunci. Na rány zapomínala, protože když se chvíli počká, bolest nakonec přejde. Víc jí ale bolelo, když nedostala každodenní zákusek: gvaňavovou marmeládu se sýrem, jedinou vášň svého života. A neoblíbila si mazaná tetá zrovna ten- hle trest? Holka se nepřála, za co jí tetá pořád trestá, všechno se přece vědět nemusí, a nevědět bylo důležitou součástí jejího života.

Ta nevědomost se může zdát špatná, ale není to tak zlé, protože

děvče hodně věci vědělo, asi jako psa nikdo neučí vrtět ocasem a člověka mít hlad; narodí se a už to zná. Stejně jako ji nikdo nebudu učít, jak zemřít: určitě jednou zemře tak, jako by se předem naučila zpaměti roli hvězdy. Protože v okamžiku smrti se člověk stane skvělou filmovou hvězdou, je to pro každého chvilka slávy a tehdy jako ve sborovém zpěvu znějí vysoké pronikavé tóny.

Když byla malá, hrozně toužila starat se o nějaké zvíře. Teta ale byla toho názoru, že mít zvíře neznamená nic než další hladový krlk. Děvče si tedy usmyslelo, že jí přísluší pěstovat si jenom blechy, protože si nezaslouží lásku psa. Ze styku s tetou jí zůstala sklopená hlava. Ale pobožnostkářská po ní nebyla: po tetině smrti už do kostela nevkročila, protože nic necitila a božstva jí byla cizí.

Takový je život: zmáčkne se knoflík a život se rozsvítí. Je nomže ona nevěděla, který je to knoflík. Ani si neuvědomovala, že žije v technické společnosti, v níž je postradatelným šroubkem. Jedno ale znepokojeně zjistila: už nevěděla, že vůbec kdy měla otce a matku, zapoměla, jaké to je. A když se nad tím zamyslela, vypadal to, jako by byla vypučela z vnitrozemské půdy už jako plesnivá houba. Mluvila, jistě, ale byla krajně němá. Občas z ní dostanu nějaké slovo, ale proklouzne mi mezi prsty.

Přes tetinu smrt byla přesvědčena, že s ní to tak nebude, protože ona nikdy neumře. (Být někým jiným je moje vášně. V tomhle případě jinou. Zachvěju se stejně nedomrlý jako ona.)

Všechno definovatelné mě začíná trochu unavovat. Víc se mi zamlouvá pravda, která je v tušení. Až se zbavím tohoto přiběhu, vrátím se k méně zodpovědné oblasti pouhých lehkých předtuch. Já si tu dívku nevmyslím. Ona si ve mně vynutila svou existenci. Ani zdaleka nebyla slabomyslná, byla bezbranná a důvěřivá jako hlupák. Dívka, která aspoň o jídlo nežebřala, vedle ní tu existovala celá podtřída lidí zbědovanějších a hladových. Jenom já ji mluvíji.

Potom — není známo proč — přišly do Ria, do neuvěřitelného Rio de Janeiro, teta ji sehnala práci, nakonec umřela a ona, teď docela sama, bydlěla v podnájmu, který sdílela spolu s dalšími čtyřmi dívkami, prodavačkami v Amerických obchodních domech.

Pokoj byl ve starém poschodovém domě z koloniálních dob v obskurní Acreské ulici mezi prostitutkami, které se nabízely ná-

mořníkům, a mezi skladišti uhlí a cementu, nedaleko od přístavního mola. Spinavé molo v ní vzbuzovalo stresk po budoucnosti. (Co má být? Je mi, jako bych slyšel akordy veselého klavíru — má to snad být symbol zářivé budoucnosti, k níž spěje divčín život? Ta možnost mě těší a udělám všechno, aby se uskutečnila.)

Acreská ulice. To je ale místo. Vypasené myši z Acreské ulice. Tam jakživ nevkročím, protože se vůbec nestrýdím mít hrůzu z tak šedivého kusu špinavého života.

Tu a tam se jí zrána pošestilo zaslechnout kohoutí oslavu života a teskně se rozpomněla na venkov. Kde se asi vzalo kohoutí kokrhání v těch vyprahlých kontínách s vývozním a dovozním zbožím ve velkém? (Pokud je čtenář zamožný a žije si v pohodlí, vyjde ze sebe, aby poznal, jak to někdy vypadá s druhými. Pokud je chudý, nebude mě číst, protože číst mě je zbytečné pro toho, kdo má pořád trochu hlad. Představuji tu váš přelakový ventil úniku z ubíjejícího života střední buržoazie. Dobře vím, že vyjít sám ze sebe nahání hrůzu, ale tak to je se vším novým. Přestože bezejmenná dívka z přiběhu je tak starodávná, že by mohla být biblickou postavou. Byla podzemní a nikdy nerozkvetla. Lžu: byla trávou.)

Za parného léta v dusné Acreské ulici necitila než pot, pot, který páchl. Ten pot zřejmě neznamená nic dobrého. Nevím, jestli měla souchotě, myslím že ne. V noční tmě si kdosi hvízdá, těžké kroky, zavrtí opušteného psiska. A zatím — mlčenlivá souhvězdí a prostor, což je čas, který nemá nic společného s ní a s námi. A tak uplývaly dny. Kohoutí kokrhání za krvavé jitřenky dodávalo svěžího smyslu jejímu povzdálemu životu. Zrána se v Acreské ulici vyrojilo pracovo: to na zemi veselé rašil život mezi kamením.

Acreská ulice k bydlení, Zemědělská ulice k práci, přístavní molo k nedělní procházce, tu a tam táhlé zahoukání nákladní lodi, které jí bůhví proč svíralo srdce, tu a tam mléč, i když trochu bolestné kohoutí zakokrhání. Ten kohoutí přícházel z nikdy. Přícházel z nekonečna až k její posteli a dával jí vděčnost. Měla lehké spaní, protože už skoro rok byla nasydlá. Ráno ji přepadal zachvat suchého kašle: dusila její chatrným polštářem. Ale spolubydlící — Maria da Penha, Maria Aparecida, Maria José a jenom Maria — jí to neměly za zlé. Byly příliš zmožené práci, která přestože anonymní, nebyla o nic

méně krušná. Jedna prodávala pudr Coty, to je ale nápad. Oročily se na druhý bok a zase usnuly. Dívčín kašel je dokonce ukolébával do hlubšího spánku. Nebe je směřem dolů, nebo nahoru? Uvažovala venkovanka. Vleže nevěděla. Někdy před usnutím dostala hlad a představava hovězí kýty ji přiváděla k šlenstrví. Pomohlo jí, když dobře rozžvýkala papír a spolkla její.

Tak je to. Já si zvyknou, ale nezkroutnu. Panebože! Vycházím lip se zvířaty než s lidmi. Když vidím svého koně behat volně po lukách — mám chuť přitisknout mu tvář k statné sametové špi a vyprávět mu o svém životě. A když hladím svého psa po hlavě — vím, že po mně nezádá, abych měl smysl nebo abych se vyjádřil.

Venkovanka snad už došla k závěru, že život je dost na obtíž, duše, která se pořádne nevejde do těla, dokonce i tak chatrná duše jako její. Z povětrivosti si vzala do hlavinky, že kdyby jednoho dne náhodou pocítila skutečnou radost ze života — znenadání by se ze začatované princezny, již byla, proměnila v žábu. Protože ať byla její situace sebestoší, nechtěla o sebe přijít, chtěla být sama sebou: Domnívala se, že by ji stihl přišný trest a že by se dokonce vystavila nebezpečí smrti, kdyby měla radost. Bránila se tedy proti smrti tím, že žila mň, brala si málo života, aby jí nedošel. Takle šetrnost jí dodávala trochu jistoty, protože horší už to být nemohlo. Měla snad pocit, že žije k němu? To nemohu vědět, ale myslím že ne. Jenom jednou si položila tragickou otázku: kdo vlastně jsem? Tolik se polekala, že úplně přestala myslet. Já ale, který nedokážu být jí, cítím, že žiju k němu. Jsem tu nadarmo a platím účty za elektřinu, plyn a telefon. Pokud jde o ni, dokonce si čas od času po výplatě koupila růži.

Tohle všechno se děje v právě probíhajícím roce a celý ten nesnadný příběh skončím teprve úplně vysilen bojem, nejsem žádny zblh.

Občas se rozpomněla na jednu děsivou písničku, kterou si fa- lešně zpívaly holčičky držíce se v kole za ruce — nehála si s nimi, jen poslouchala, protože teta jí nakázala zametat. Holčičky s různou mašli v kučeravých vlasech. „Jednu z vašich dcer chci honem z kola ven.“ Tu vyberte si sám, co musí z kola ven.“ Melodie byla bleďý přelud jako růže, která je šleně krásná, ale smrtelná: bleďá

a smrtelná dívka byla dnes lehkým a přišerým přeludem dětství bez míče a bez panenky. Tedy si obvyčejně představovala, jak s panenkou v ruce běží po chodbách za míčem a směje se na celé kolo. Ten výbuch smíchu působil strašidelně, protože se udál v minulosti a jen zhoubná představivost jej přenesla do přítomnosti, sesk po tom, co mohlo být a nebylo. (Však já vás varoval, že je to kalendářový příběh, přestože rozhodně odmítám se rozlhostnit.)

Podotýkám, že ta dívka o mně neví, kdyby věděla, měla by se za koho modlit a to by znamenalo spásu. Já si ji však plně uvědomuji: skrze to děvče se ze mě dere můj vykřik hrůzy ze života. Ze života, který tolik miluji.

Vratme se k dívce: dopřávala si přepych studeného doušku kávy před spaním. Za ten přepych platila tím, že ji ráno páčila záha. Moc nemluvila (protože neměla co říci), ale měla ráda hluk.

Znamenal život. Zatímco mlčení noci děsilo: jako by se chystalo vykřknout osudné slovo. Ačreskou ulicí v noci málokdy projelo auto, čím víc houkalo, tím byla radši. A jako by jí tyhle obavy nestlačily, ještě se velice bála, aby nechytla nějakou ošklivou nemoc dolem — o tom ji poučila teta. Přestože její malá vajíčka byla tak sevrklá. Tak moc. Žila však pořád tak stejně, že si večer nevzpomínala, co se stalo ráno. Neurtitě si beze slov a velice vzdáleně v duchu říkala: když už jsem, nezbyvá než být. Kohouti, o kterých jsem mluvil, hlásali další stejně únavný den. Opčrovávali únavu. A co slepice, co ty dělají? Prala se dívka. Kohouti aspoň koktrhají. Když už je řeč o slepici, dívka si v bufetu občas dala vejce natvrdo. Teta jí ale poučila, že vejce nedělají dobře na žlučník. Proto se poslušně začala cítit španě a bolelo jí po levé straně, přesně naopak, než měla žlučník. Byla totiž velice vnimavá a věřila na všechno, co je, i na to, co není. Ale neuměla si přikrášlit skutečnost. Na ni byla skutečnost k uvěření příliš silná. Ostatně slovo „skutečnost“ jí nic neříkalo. Ani mně, můj ty bože.

Ve spaní se jí div nezdálo, že jí teta bije do hlavy. Anebo se jí kupodivu zdálo o pohlaví, jí, která vypadala bezpohlavně. Když se probudila, cítila se provinilá, aniž věděla proč, asi proto, že všechno dobré jistě bylo zakázané. Provinilá a spokojená. Pro všechny případy se schválně cítila provinilá a mechanicky se pomodlila tři zdřa-

vasy, amen, amen, amen. Modlila se, ale bez Boha, nevěděla, kdo On je, tudíž On neexistoval.

Právě jsem zjistil, že kromě Boha pro ni moc neznamena ani skutečnost. Spíš jí vyhovovalo každodenní neskutečno, žila v zpomaleném filmu, zajíc letící vzduuuchem nad kooopečky, jejím pozemským světem byla neurčitost, neurčitost měla v povaze.

A zdálo se jí dobré být smutná. Ne zoufalá, protože taková při své skrotnosti a prostotě nikdy nebyla, ale mělo to v sobě cosi nedefinovatelného, jako by byla romantická. Samozřejmě byla neurotická, to ani nemusím připomínat. Bože, vždýt ta neuroza ji držela nad vodou, aspoň tohle: betličky. Čas od času si zašla do Jižního města a nekonečně dlouho zírala do výkladních skříní zářících šperky a lesklým prádlem — jen aby se trochu potřápila. Potřebovala totiž potkat sama sebe a trocha trýzně je setkáním.

V neděli se probouzela dřív, aby mohla děle nic nedělat. Nejhorší chvíle jejího života nastávala ten den kvečeru: probroužila se do neklidných úvah, prázdnota vyprahlé neděle. Vzdychala. Systakalo se jí po době, kdy byla malá — po suché kůrce — a myslila si, že byla šťastná. Po pravdě řečeno, ať je dětství sebehorší, vždýcky je kouzelné, to je hrůza. Nikdy si na nic nestěžovala, věděla, že tak už to je, a — kdo to na zemi lidem tak zatřídil? Utrčíte si jednou zaslouží šišaré nebe, kam se dostanou jen křiví. Ostatně na to ani nemusí chodit do nebe, je to našišaró už na zemi. Přisahám, že pro ni nemohu nic udělat. Ujišťuji vás, že kdybych mohl, všechno bych zlepšil. Dobře vím, že říkat o té pisatce, že má vadné tělo, je surovější než sprostá slova.

(Pokud jde o psaní, za víc stojí živý pes.)

Tady se musím zmínit o jakési radosti. Dívka totiž za jedné zoufalé neděle bez kůrky zakusila nečekané štěstí, které si nedovedla vysvětlit: z přistavního mola spatřila duhu. Zamocnilo se jí lehké vytržení a hned zatoužila po dalším: chtěla, aby se jako kdysi v Maceió nemě rozprskával ohňostroji. Chtěla víc, protože namouduši když se té chásce podá prst, hned chce celou ruku, ta nenasynná holota by nejradši všechno. A chce to, ale právo žádné nemá, nemyslíte? Prostě to nešlo — aspoň já nemohu — opatřit mnoho-násobný třípyt drobných krupějí ohňostroje.

Mám říkat, že byla celá blázen do vojáčků? To se rozumí. Jen nějakého potkala, pomyslela si se šťastným zamrazením: co když mě zabije?

Kdyby tak to děvče vědělo, že i moje radost vyvěrá z mého nejhlubšího smutku a že smutek je nepovedená radost. Ano, ona byla docela veselá v té své neuróze. Ve válečné neuróze.

A ještě jeden přepych si dopřávala kromě toho, že jednou za měsíc chodila do kina: nehy na rukou si lakovala křiklavé rudou barvou. Ale protože si je okusovala skoro do živého masa, řvaavá červeň brzo zmizela a vespod bylo vidět černou špínu.

A když se ráno probudila? Když se probudila, ani nevěděla, čím je. Teprve potom si spokojeně pomyslela: jsem pisárka a panna a mám ráda koka-kolu. Teprve pak si oblekla sama sebe a po celý den poslušně hrála roli bytí.

Obohatil bych tohle vyprávění, kdybych použil několika obtížných technických termínů? V tom to ale vězí: tenhle příběh nemá žádnou techniku, ani styl, je nazdarbůh. Já bych taky za nic na světě neposkvrnil třípytnými a falešnými slovy tak skrovný život, jaký vede pisárka. Jako každý jiný dělám během dne gesta, kterých si sám nevěšimnu. A jedním z takových nejnepozorovanějších gest je tenhle příběh, za který nemůžu a který vyjde, jak se mu zachce. Pisárka žila zpola nepřítomně v oblacích, mezi nebem a peklm. Nikdy si nepomyslela „já jsem já“. Domnívala se asi, že na to nemá právo, byla pouhou náhodou. Zárodek zabaleny do novin a pohozeny do popelnice. Jsou tisíce takových, jako je ona? Ano, a jsou jen náhodou. Když to líp promyslíme: kdo není v životě náhodou? Pokud jde o mě, nejsem pouhou náhodou jenom proto, že píšu, což je akt, který je fakt. A právě když se spojím se svými vnitřními silami, najdu skrze sebe vašeho Boha. Nač píšu? Nevím. Ano, ve skutečnosti si taky někdy pomysln, že já nejsem já, zdá se mi, že patřím k nějaké vzdálené galaxii, jak jsem si cizí. To že jsem já? Žasnou nad setkáním se sebou.

Venkovanka nevěřila na smrt, jak už jsem řekl, myslila, že ne — copak není naživu? Zapomněla jméno matky a otce, tetra o nich nikdy nemluvila. (Příliš nenucené používám psané slovo a to mě rozzechvívá strachem, že se vzdálím od Řádu a ztrímám se

do propasti plné kritiku: Peklo svobody. Ale budu pokračovat.) Pokračujme.

Brzo ráno si vždýcky pustila rádio, které jí půjčila jedna spolubydlící, Maria da Penha, pustila si ho velice potichu, aby nevzbudila ostatní, a naladila jako vždy rozhlasovou stanici Čas, která vysílala „přesný čas a kulturu“, hudbu žádnou, jenom tikala zvukem padajících kapek — za každou prošlou minutu jednu kapku. A hlavně tahle stanice využívala přestávky mezi minutovými kapkami k reklamním oznámením — dívka zbožňovala reklamy. Byla to skvělá rozhlasová stanice, protože mezi kapkami času také udlílela krátká poučení, která se jí jednou možná budou hodit. Tak třeba se dozvěděl, že cisar Karel Veliký byl ve své zemi nazýván Carolus. Fakt je, že nikdy nenašla příležitost, jak tuto informaci uplatnit. Ale člověk nikdy neví, kdo čeká, ten se dočká. Také vyslechl informaci, že jediné zvíře, které se nekrčí se svými potomky, je kůň.

„To je neslušné, pane,“ řekla rádiu.

Jindy zaslechl: „Kaj se v Kristu a On ti sešle štěstí.“ Tak se kála. Protože pořádně nevěděl z čeho, kála se celá a ze všeho. Pastor také říkal, že pomsta je cosi dábelského. Proto se nemstila.

Ano, kdo čeká, ten se dočká. Opravdu?

Měla to, čemu se říká vnitřní život, a nevěděl, že to má. Žila sama ze sebe, jako by pojíдалa vlastní útroby. Cestou do práce vypadala jako tichý blázen, protože v autobusu se utápěla ve vznešených a oslnivých snech. Ty sny byly tak niterné, že byly prázdné, protože jim chybělo základní jádro předběžné zkušenosti dejme tomu — dejme tomu extáze. Po většinu času bezděky měla prázdno, jež vyplňuje duši svatých. Byla svatá? Vypadá to tak. Nevěděl, že medituje, protože nevěděl, co to slovo znamená. Ale zdá se mi, že její život byl dlouhou mediací o nicem. Jenomže druhé potřebovala k tomu, aby věřila sama v sebe, jinak by se ztratila v postupných a naprostých vzduchoprázdnech, jež v sobě měla. Meditovala při psaní na stroji, a proto dělala ještě víc chyb.

Měla však svá potěšení. Za studených večerů, když se celá třásla pod režným prostěradlem, si při světle četla reklamy, které si v kanceláři vystřihovala ze starých novin. Dělala si sbírku reklam. Nalepovala si je do alba. Jeden z jejich nejcennějších exemplářů,

barevný, ukazoval otevřený kelimek pletového křemu určený ženám, které prostě nebyly to co ona. Za neustálého pomrkávání, kterého už se nezbavila, se vznášela v blažených představách: křem vypadal tak chutně, že kdyby na něj měla peníze, nebyla by hloupá. Kdepak na plet, ani nápad, snědla by ho, fakticky, po lížkách rovnou z kelimku. Chyběl jí totiž tuk a její organismus byl vysušený jako poloprázdny pytlík strouhanky. Časem se z ní stala jenom hmota žijící ve své prvotní podobě. Snad byla taková proto, aby se vyvarovala velkého pokušení být jednou provždy nešťastná a litovat se. (Když si pomyslím, že bych se mohl narodit jako ona — a proč ne? — zamrzá mě. A fakt, že jí nejsem, mi připadá jako zbabělý útek, připadá mi, že za to můžu já, jak jsem řekl v jednom z názvů.)

V každém případě budoucnost se zdála slibnější. Budoucnost měla přinejmenším tu výhodu, že nebyla přítomností, špatně se vždýcky může zlepšit. Ale nebyla v ní lidská bída. Měla v sobě totiž jakýsi svěží květ. Neboť ať to vypadá sebedivněji, ona věřila. Byla pouze jemnou organickou hmotou. Existovala. Nic víc. A co já? O mně se ví jenom tolik, že dýchám.

Přestože v sobě měla jenom malý nepostradatelný plamnek: dech života. (Prožívám s tímhle příběhem malé peklo. Nedej Bože, abych někdy líčil malomocného, byl bych samá lepra.) (Pokud mi trochu trvá, než rozježu to, co už neurčitě předvídám, pak je to proto, že tu Alagasanuku musím napřed z různých stran vypodobnit. A taky proto, že čtenář, kterého snad ten příběh najde, by měl tou divkou nasáknout jako zmáčený hadr na podlahu. Dívka představuje pravdu, o níž jsem nechtěl vědět. Nevím, na koho svalit vinnu, ale nějaký vlnk být musí.)

Nedopouštím se tím, že vnikám do jádra jejího života, čehosi, jako bych porušoval tajemství faraónů? Nebudu ztrestán smrtí za slova o něčem živore, který jako všechny naše životy obsahuje neporušitelné tajemství? Zběsile hledám v té existenci alespoň jediný skvoucí topas. Snad do konce odhalím jeho lesk, zatím nevím, ale neztrácím naději.

Zapomněl jsem říci, že pisárka mývala odpor k jídlu. Měla to od malicka, kdy jí jednou řekli, že snědla smaženou kocku. Vyděsila se navzdýcky. Ztratila chuť, cítila jenom veliký hlad. Zdálo se jí,

že spáčala zlocin a snědla smaženého anděla, jeho křídla jí křupala mezi zuby. Věřila na anděly, a protože věřila, existovali.

Jakživa nevěřetela ani neobědvála v restauraci. Vždycky ve-
stojte v bufetu na rohu. Měla nejasnou představu, že ženy, které
chodí do restaurace, jsou Francouzky a prostopášnice.

U některých věcí nevěděla, co znamenají. Jednou z nich byly
„efemeridy“. A nedával jí pan Raimundo tím jeho hezkým písmem
zrovna pořad popisovat slovo efemeridy nebo efemeriky? Termín
efemeridy jí připadal naprosto záhadný. Když ho popisovala, dávala
pozor na každé písmenko. Glória byla stenografka a nejenže vydělá-
vala víc, ale zřejmě ji taky nevyváděla z míry obtížná slova, ve
kterých si šéf tak líboval. Dříve se zatím do slova efemeridy docista
zbláznilo.

Další podobizna: nikdy nedostala žádný dárek. Moc ostatně
nepotřebovala. Jednou však uviděla něco, po čem na chvilíčku
zatoužila: knihu, kterou pan Raimundo, ctitel literatury, nechal
ležet na stole. Jmenovala se „Urazení a ponižení“. Zadumala se.
Snad poprvé se zatačila do nějaké sociální třídy. Přemýšlela, pře-
mýšlela a přemýšlela! Došla k závěru, že ve skutečnosti jí jakživ
nikdo neurazil, všechno, co se děje, je takové proto, že tak už to na
světě je, a nepomůže žádný boj, na co bojovat?

Prám se: pozná jednou v lásce její sbohem? Pozná jednou
v lásce její umdlévání? Zakusí po svém sladký vzlet? O ničem ne-
ví. Co si počít s pravdou, že každý je trochu smutný a trochu sám.
Venkovanka se ztrácela v davu. Na Mauáové náměstí, kde čekávala
na autobus, bylo chladno a proti větru žádná ochrana. Ach, ale
existovaly nákladní lodě, které jí rozteskňovaly bůhví po čem. To
jenom někdy. Ve skutečnosti vždycky vyšla ze stinné kanceláře,
ocela se v soumráčeném venkovním ovzduší a zjistila, že každý den
v tučej hodinu je přesně stejně tolik hodin. Velké hodiny neodvola-
tehně fungovaly v čase. Ano, pro mě beznadějně stejně tolik hodin.
Dobrá, a co dál? Dál nic. Pokud jde o mě, autora jednoho života,
opakování moc nesaším: s rutinou nenařdu nic nového.

Když už mluvíme o něčem novém, dívka jednou v bufetu
uviděla muže tak hrozně, hrozně hezkého, že — že zatoužila mít ho
doma. Bylo by to jako — jako mít veliký smaragd-smaragd-smaragd

v otevřeném pouzdře. Nedotknutelný. Podle prstenu viděla, že je
ženatý. Jak je možné si-si vzít někoho, kdo je na-na-na to, aby se
na něj člověk díval, koktala v duchu. Propadla by se hanbou, když
před ním měla jíst, protože on byl hezčí, než se dalo snést.

No a nezachtělo se jí jednou dopřát zádům odpočinku? Vyděla,
že kdyby o tom řekla šefovi, neuvěřil by, že jí bolí hřbet. Zaštitila se
tedy lží, která je přesvědčivější než pravda: řekla mu, že příští den
nemůže pracovat, protože dát si vytrhnout zub je velice nebezpečné.
Lež uspěla. Někdy může spasit jenom lež. A tak na druhý den, když
čtyři unavené Marie odešly do práce, měla poprvé v životě to nej-
vzácnější: samotru. Měla pokoj sama pro sebe. Mámlem se jí nechťelo
věřit, že si s prostorem může dělat, co chce. A nebylo slyšet ani
jediné slůvko. Tu se rozrancila v návahu absolutní odvahy, protože
tera k tomu nemohla nic říci. Tancila a točila se, protože tím, že byla
sama, začala být: v-o-l-n-á! Měla pro sebe všechno, pracně vydobytou
samotru, tranzistorové rádio vyhávající na plné obrátky, celou roz-
lohu pokoje bez Marii. Od bytné si vyprosila trochu rozpustné
kávy, poprosila i o vařící vodu a vychutnávala to před zrcadlem, aby
nepřišla o nic ze sebe samé. Setkat se sama se sebou bylo blaho, které
dosud neznala. V životě mi nebylo tak dobře, pomyslela si. Nikomu
nic nedlužila a nikdo nedlužil nic jí. Dokonce si dopřála nudy — a to
nudy velice vybrané.

Trochu se mi nezdá její nečekaná schopnost o něco poprosit.
Copak potřebovala zvláštní okolnosti, aby se uměla zalíbit? Proč
tak v životě nejednala vždycky? Dokonce ani podívat se na sebe
do zrcadla nebylo tak hrozné: cítila se spokojená, ale jak to bolelo.

„Ach, měsíce mají, už mě nikdy nepouštějí!“ (Výbuch), zvo-
lala v duchu na druhý den, 7. května, ona, která nikdy nevolala.
Pravděpodobně proto, že konečně jí bylo něco dáno. Dala si to
sama, ale to nevaří.

Toho rána 7. května se jejím drobnému tlku dostalo nečeka-
ného vytřzení. Jasně světlo ulic prozrářovalo jeho matnost. Máj,
měsíc bíle vlajících nevěstích závoňů.

To, co následuje, je jen pokus reprodukovat tři stránky, které
jsem napsal a které mi k mému zoufalství kucharka dala do smeti,
když je viděla pohozené — at mi mrtví pomohou snášet to skoro

nesnesitelné, když mi už k ničemu nejsou živí. Ani zdaleka se mi nepodářilo umělé zopakovat, co jsem původně napsal o setkání s jejím budoucím milým. Ted mi nezbyvá než pokorně vypovědět příběh příběhu. Když byste se mě tedy zeptali, jak se to sběho, řeknu: nevim, přišel jsem o setkání.

Máj, měsíc motýlích nevěst vlnajících v bělostných závojkách. Její zvolání snad bylo předzvěstí toho, co se mělo stát téhož dne kvečeru: za vydarného deště našla (výbuch) vůbec prvního nápadníka svého života, zatímco srdce jí bušilo, jako by spolkla polapného ptáčka tlukoucího křídly. Mladík a dívka se na sebe podívali mezi kapkami deště a poznali v sobě krajaný, jako když se zvětří dva tvorové téhož druhu. Podíval se na ni, zatímco si rukama utíral mokré oblíčky. A dívka stačilo uvidět ho, aby si z něho okamžitě udělala svou gvajavovou marmeládu se sýrem.

On...

On přistoupil blíž a zpěvavým hlasem severovýchodňana, který ji chytil za srdce, se zeptal:

„Když dovolíte, slečno, směl bych vás pozvat na procházku?“

„Ano,“ vyhrkla honem, než si to rozmyslí.

„A promíňte, jak se ráče jmenovat?“

„Macabéa.“

„Maca — co?“

„Béa,“ byla nucena doplnit.

„Nezlobte se na mě, ale to vypadá skoro jako nějaká nemoc, kožní nemoc.“

„Mně to taky připadá divné, ale maminka slíbila Panence Marti dobré smrti, že mě tak pojmenuje, když se zmnátotím, až do jednoho roku mi netřkají nijak, protože jsem neměla jméno, mně by bylo milejší, kdyby mi nikdy nijak netřkali, než mít jméno, jaké nikdo nemá, ale zdá se, že to vyšlo —“ na chvilku se zarazila, aby popadla dech, a v rozpacích srydlivé dodala, „protože, jak vidíte, tak jsem se zmátotila... to jo...“

„V Parabě na venku se slib taky musí se ctí splnit.“

Neuměli se procházet. Chodili v líjaku a posáli před výlohou železářství, kde byly za sklem vystavené roury, plech, velké šrouby

a hřebíky. Macabéa celá ustrašená, že mlčení už znamená roztržku, řekla svému zbrusu novému mláďenci:

„Já mám tak ráda šrouby a hřebíky, vy taky?“

Když se setkali podruhé, mrholil lezavý deštěk. Ani za ruce se nedrželi a kráčeli deštěm, který stékal Macabéi po tváři jako slzy.

Když se setkali potřetí — a copak zase nepřešlo? — ztratili podrážděný mladík tenký nářet zdvořilosti, kterou mu otcím vtloukl do hlavy, a řekl:

„Ty taky neumíš nic jiného než přešet!“

„Promiň.“

Ona už ho však tolik milovala, že nevěděla, jak se vymanit z jeho moci, byla beznadějně zamilovaná.

Jednou když se zase sešli, se ho konečně zeptala na jméno.

„Olimpico de Jesus Moreira Chaves,“ zalhal, protože jako příjmení měl jenom de Jesus — Ježíšův, příjmení dětí bez otce. Vychoval ho otcím, který ho naučil, jak jednat s lidmi zdvořile, aby jich pak mohl využít, a naučil ho, jak sbalit ženskou.

„Já tvému jménu nerozumím,“ řekla. „Olimpico?“

Macabéa předstírala ohromnou zvědavost, aby nepoznal, že ona nikdy ničemu dobře nerozumí a že se s tím nedá nic dělat. On ale, jak už byl bojovný kohoutek, se při té pitomé otázce, na kterou neuměl odpovědět, celý načepýřil. Řekl rozmrzle:

„Já to vim, ale nepovím.“

„To neবাদí, to neবাদí, to neবাদí... člověk přece nemusí rozumět jménu.“

Věděla, co je to touha — přestože nevěděla, že to ví. Bylo to takhle: hladověla, ale ne po jídle, byl to zpola bolestný pocit, který jí stoupal z podbřišku a rozzechvíval hroty řader a prázdnou náruč. Začala být dramatická a žít bolelo. Pak z toho byla trochu nervózní a Glória jí dávala vodu s cukrem.

Olimpico de Jesus pracoval jako dělník v hutním závodě a ona si ani nevšimla, že si netřká „dělník“, nýbrž „hutník“. Macabéi se jeho společenské postavení zamlouvalo, protože taky byla pyšná na to, že je pisatka, i když dostávala mň než minimální mzdu. Ale ona a Olimpico něco ve světě znamenají. „Hutník a pisatka“ tvoří

dvojici, která má úroveň. Olimpiceova práce chutnala stejně jako cigareta zapálená na nesprávném konci, u filtru. Jeho úkolem bylo brát kovové tyče, které se pomalu sesouvaly ze stroje, a klást je dolů na posuvnou desku. Nikdy se nezeptal, proč je tam dáva. Nevedlo se mu špatně a dokonce i něco ušetřil: přespával zadarmo v boudě na jedné bourače, kde měl známého hlídače.

Macabéa řekla:

„Dobré způsoby jsou nejlepší dědicví.“

„To podle mě je nejlepší dědicví hromada peněz. Já ale budu jednou hrozně bohatý,“ řekl on, který měl dábelskou velikost: jeho síla krvácela.

Libilo by se mu být toreadorem. Jednou šel do kina a zachvěl se od hlavy až k patě, když spatřil rudou muletu. Byška mu lito nebylo. Rád viděl krev.

Na severovýchodě si nějaký čas stádal všechno, co vydělal, aby si mohl dát vytrhnout bezvadný špičák a nahradit ho zubem z blýskavého zlata. Ten zub mu zaručoval v životě postavení. Ostatně to, že zabil, z něho udělalo chlapa s velkým Ch. Olimpico se vůbec nestyděl, byl to, čemu se na severovýchodě říká „syčák“. Ale nevěděl, že je umělec: ve volných chvílích dělal sošky svatých a ty byly tak hezké, že je neprodával. Dával si záležet na každé podrobnosti a se vši úctou udělal Ježíškovy všechno. Soudil, že co je, to je, a Kristus kromě toho, že byl svatý, byl mužský jako on, i když neměl zlatý zub.

Olimpica zajímaly veřejné záležitosti. Nadšeně poslouchal projevy. A vlastní myšlenky měl taky. Děpl si s lacinou cigaretou v ruce a přemýšlel. Tak jako v Parabě si děpl na zem, zadek v prázdnu, a dumal. Říkal nahlas a sám:

„Jsem hrozně inteligentní, jednou ze mě bude poslanec.“

Copak by mu ty projevy nešly? Měl zpěvný hlas a hladkou výřečnost, jako dělanou pro člověka, který otevře ústa a žádá a narizuje lidská práva. Copak se v budoucnosti, o které už v tomhle příběhu mluvit nebudu, nakonec doopravdy nestal poslancem? A nutil ostatní, aby mu říkali pane doktore.

Macabéa byla ve skutečnosti středověká postava, kdežto Olimpico de Jesus se považoval za univerzální klíč, který dokáže otevřít

každé dveře. Macabéa prostě nebyla na techniku, byla jenom ona. Ne, nechci být sentimentální, a proto škrtnu tu chudinku, která se u té dívky rozumí sama sebou. Musím ale podotknout, že Macabéa jakživa nedostala dopis a že telefon v kanceláři zvonil jenom pro šéfa a Glórii. Jednou Olimpica poprosila, aby jí zatelefonoval. Řekl na to:

„Telefonovat ti, abych poslouchal ty tvoje blbosti?“

Když jí Olimpico řekl, že se jednou stane poslancem za stát Paraba, zůstala s ústy dokořán a pomyslela si: až se vezmeme, to pak budu poslancova? Nechtěla, protože poslancova jí připadalo jako nadávka. (Jak už jsem řekl, tohle není příběh o myšlenkách. Pak se pravděpodobně vrátím k nepojmenovaným pocitům, ba i k pocitům Boha. Ale Macabéin příběh musí ven, jinak puknu.)

Dvojice toho moc nenamluvila a jejich řeči se točily kolem maniokové mouky, soleného a sušeného masa, hnědého cukru a karamelu. Vždyt to byla jejich společná minulost a oni zapomínali na tptkové dětství, protože jakmile je pryč, vždycky připadá sladkokyselé, ba i styškat se po něm může. Vypadali příliš jako bratra a sestra, což — jak si uvědomuji teprve teď — se pro manželství nehodí. Já ale nevím, jestli o tom věděli. Vezmou se, nebo ne? Jestě nevím, vím jenom, že byli svým způsobem neviní a vrhali na zem nevelký stín.

Ne, lhal jsem, teď to vidím: on vůbec nebyl nevinný, přestože obecně vzato byl obětí světa. Měl v sobě, jak právě zjišťuji, tvrdou pecku zla, rád se mstil, to mu dělalo velké potěšení a dodávalo mu to síly do života. Života měl víc než ona, nad ní nebděl anděl strážný.

Ostatně bude se dit, co se dit mělo. Zatím se nedělo nic, ti dva si neuměli události vymýšlet. Usadili se tam, kde je to zadarmo: na lavičku na náměstí. A když se tam uvelebili, nicím se nelíšili od ostatní nicoty. K velké slávě boží.

On: „No jo.“

Ona: „No jo co?“

On: „Řek jsem jenom no jo!“

Ona: „Ale, no jo' co?“

On: „Radši mluvmě o něčem jiném, ty mi nerozumíš.“

Ona: „Čemu mám rozumět?“

On: „Šmarjá, Macabéo, nechme toho!“

Ona: „A o čem budem mluvit?“

On: „Třeba o tobě.“

Ona: „O mně?“

On: „Co se tak divíš? Copak nejsi člověk? Lidi mluví o lidech.“

Ona: „Nezlob se, ale podle mě moc člověk nejsem.“

On: „Člověk je přece každý, propánaboha!“

Ona: „Když já jsem si nezvykla.“

On: „Na co sis nezvykla?“

Ona: „Ale, neumím to vysvětlit.“

On: „No a?“

Ona: „No a co?“

On: „Hele, já jdu pryč, ty jsi nemožná!“

Ona: „Když já nic jiného neumím, než být nemožná. Co mám dělat, abych začala být možná?“

On: „Prosim tě, mlč už, vždýt říkáš samé voloviny! Řikej, co se ti líbí.“

Ona: „To já asi neumím.“

On: „Co neumíš?“

Ona: „Cože?“

On: „Hele, já se z tebe zjevím. Nebudem mluvit o ničem, co říkáš?“

Ona: „Ano, dobře, jak chceš.“

On: „Fakt, ty jsi ztracený případ. To na mě tolikrát volali, až jsem začal být já. U nás v Parahíbě nenaješ člověka, který by nevěděl, kdo je to Olimpico. A jednou o mně bude vědět celý svět.“

„Jo?“

„No vždýt ti to říkám! Ty tomu nevěříš?“

„Ale věřím, věřím, věřím, nechčila jsem tě urazit.“

Jako malá viděla růžové a bílé omítnutý domek se zahrádkou, kde byla studna s okovem a všim ostatním. Lsbilo se jí dívat se dovnitř. Proto si z toho udělala svůj ideál: mít studnu jenom pro sebe. Ale nevěděla, jak na to, a proto se zeptala Olimpica:

„Nevíš, jestli si člověk může koupit dítu?“

„Hele, ty sis až do teďka nevíšmla nebo tě vůbec nenapadlo, že na nic, na co se ptáš, se nedá odpovědět?“

Zůstala s hlavou nakloněnou na stranu jako smutná holubka.

Když zas jednou vykládal, jak bude bohatý, řekla mu:

„Nezdá se ti to jenom?“

„Jdi do háje, ty taky všechno vidíš černé. Bud ráda, že jsi slušně děvče, jinak bych řekl něco sprostého.“

„Hlavně si nedělej starosti, prý z toho může být na žaludku věd.“

„Jaképak starosti, já vím jistě, že dosáhnou svého. A ty si děláš starosti?“

„Ne, vůbec ne. Já myslím, že nepotřebuju v životě ničeho dosáhnout.“

To bylo jedinkrát, kdy Olimpicovi de Jesus řekla něco sama o sobě. Byla zvyklá na sebe zapomínat. Svoje zvyky nikdy neměnila, bála se něco si vymýšlet.

„Víš, že v rádiu Čas říkali, že nějaký člověk napsal knížku, která se jmenuje Alenka v třetí divu, a že to byl taky matematik? Taky mluvili o ‚elgebré‘. Co to znamená, ‚elgebra‘?“

„To je tak dobré pro teplotu, pro mužské, co jsou z nich baby. Nezlob se, že jsem řekl teplotu, to není slovo pro poctivé děvče.“

„V tom rádiu říkají samou ‚kulturou‘ a plno divných slov, jako třeba: co to znamená ‚elektronický‘?“

Ticho.

„Já to vím, ale nepovím.“

„Hrozně ráda poslouchám, jak tikají ty minuty času: tik-tak-tik-tak-tak. Rádio Čas říká, že vysílá přesný čas, kulturu a reklamy. Co to znamená ‚kultura‘?“

„Kultura je kultura,“ mráčil se dál. „Ty ze mě taky pořád jenom taháš rozumy.“

„Když já plno věcem nerozumím. Co to znamená ‚renta per capita‘?“

„No to je jasné, to říkají doktoři.“

„Co to znamená ulice hraběte de Bonfim? Co je to hrabě? To je kníže?“

„Hrabě je hrabě, ty máš nápady. Já nepotřebuju přesný čas, protože mám hodinky.“

Netekl, že je ukradl v továrně na záchodě: spoludělník je nechal ležet na výlevoce, když si myl ruce. Nikdo na to nepřišel, krátší uměl bezvadně: v práci ty náramkové hodinky nenosil.

„Viš, co jsem se ještě naučila? Říkali tam, že člověk má mít radost ze života. Tak já mám. Taký jsem slyšela písničku tak krásnou, až jsem brečela.“

„Byla to samba?“

„Asi. A zpíval to nějaký pán, který se jmenoval Caruso a prý už umřel. Ta písnička se jmenovala, Tristní slza. Nevím, proč netekli trýzní slza.“

„Tristní slza“ byla jedinou nádhernou jejího života. Otrčela si vlastní slzy a pokusila se zazpívat, co slyšela. Ale její hlas byl stejně drsný a nekladný jako ona sama. Když to slyšela, dala se do pláče. Plakala poprvé, vůbec nevěděla, že má v očích tolik vody. Plakala, smrkala a už ani nevěděla, proč vlastně pláče. Neplakala kvůli životu, jaký vedla: jiný způsob žítí nikdy nepoznala, a proto brala jako samozřejmost, že u ní je to „tak“. Snad taky ale plakala proto, že díky hudbě asi vtrusila, že jsou jiné způsoby citění, jiné jemnější existence, dokonce s jakýmsi přepychem duše. Věděla hodně věcí, které si neuměla vysvětlit. Znamená snad „aristokracie“ něco jako udělenou milost? Dost možná. Když je to tak, at to tak je. Pohroužení do šířého hudebního světa, kterému není třeba rozumět. Rozbušilo se jí srdce. A najednou se po Olimpícově boku odvažně vrhla do svého vlastního neznáma a řekla:

„Myslím, že bych tu písničku dokonce uměla zazpívat. La-la-la-la-la.“

„To je jako kdyby zpíval němý. Hlas jako nakřáplý hrnec.“

„To viš, vzdýt taky zpívám poprvé v životě.“

Domnívala se, že se hlasatel v rádiu spletl, když řekl „tristní“ místo trýzní. Nikdy jí nenapadlo, že existuje ještě nějaký jiný jazyk, a myslěla si, že v Brazílii se mluví brazilsky. Kromě nedělních nákladních lodí na moři měla jenom tu píseň. Nejzazší podstata té písně byla jejím jediným vzrušením.

A známost zůstávala nížá. On:

„Od té doby, co mi umřela má zlatá matka, už mě v Parahě nic nedrželo.“

„Na co umřela?“

„Na nic. Přestala být zdravá.“

On mluvil o velkých věcech, ale ona si všímala jen věci bezvýznamných jako ona sama. Tak si vtiskla do paměti zrezivělou, zprohýbanou, vrzavou a oprýskanou bránu, která vedla k bloku stejných domků. Viděla to z autobusu. Blok měl kromě čísla 106 ještě tabulku, na které stálo jméno těch domů. Jmenovalo se to „Východ slunce“. Hezké jméno, větší samé dobré věci.

Olimpico jí připadal velice světaznalý. Mluvil o věcech, které ona nikdy neslyšela. Jednou řekl:

„Obličej je důležitější než tělo, protože na obličej se pozná, co člověk cítí. Ty se tváříš jako kakabus, zkus nějaké jiné“ — a řekl takové divné slovo — „zkus nějaké jiné, vzezření“.

Odpověděla zaraženě:

„Neumím se tvářit jinak. Ale smutná jsem jenom v obličejí, protože uvnitř jsem docela veselá. Žít je přece pěkné, ne?“

„Jasně! Ale žít si dobře je jenom pro vyvolence. Třeba jako já, ty si řekneš, že jsem hubený šprček, ale já jsem silný, jednou rukou tě uzavředu ze země. Chceš to vidět?“

„Ne, ne, lidi se dívají a budou nás pomlouvat.“

„Na takové nemožné vyzle se nikdo nekouká.“

A tak šli za roh. Macabéa byla ohromně šťastná. Opravdu ji zdvihl do vzduchu, až nad hlavu. Řekla naštěn:

„Takové asi je letět letadlem.“

Ano. Ale najednou už jí na jedné ruce neudržel, a tak spadla tvář do bláta a z nosu jí začala téct krev. Ale nezlobil se na něj a hned řekla:

„Nic si z toho nedělej, moc jsem si nenarloukla.“

Protože neměla kapesník, aby si utřela bláto a krev, osušovala si obličej sukní a přitom mu řekla:

„Prosím tě, nedivej se, jak se utírám, protože sukně se zvedat nemá.“

On se ale namíchl a od té chvíle už netekl ani slovo. Nějaký čas za ní nepřišel: dotklo se to jeho pýchy.

Nakonec se k ní zase vrátil. Z rozdílných důvodů vešli do řeznictví. Ji uváděl pach syrového masa do vytržení, jako by se té vůně najedla. Pokud jde o něj, chtěl vidět řezníka a jeho nabroušený nůž. Řezníkovi záviděl a chtěl být jako on. Říznot nožem do masa ho vzrušovalo. Oba odcházel z řeznictví spokojeni. I když jí mohlo vřtat hlavou: jak asi to maso chutná? A jemu vřtalo hlavou: jak se z člověka stane řezník? V čem to vězí? (Glóriin otec pracoval v nádherném řeznictví.) Řekla:

„Mně se bude po mně tak stýskat, až umřu.“

„Blbost, člověk umře a je konec.“

„Tak mě to teda neučila.“

„Tvoje tetá mi může být ukradená.“

„Viš, co bych chtěla v životě nejvíc ze všeho? Být filmová herečka. Chodím do kina jenom ten den, kdy mi šéf dá výplatu. Jdu vždycky do blečárny, přijde to levněji. Zbožňuju herečky. Viš, že Marilyn byla celá růžová?“

„A ty jsi celá špinavá. Na filmovou herečku nemáš ani ksicht, ani figuru.“

„Opravdu myslíš, že ne?“

„Stačí se kouknout.“

„Nemám ráda, když teče v kině krev. Viš, krev vůbec nemůžu vidět, protože se mi z toho chce zvracet.“

„Zvracet nebo brečet?“

„Ještě nikdy jsem zaplatl pánbůh nezvracela.“

„Však taky z jalové krávy se tele nevytěmám.“

Myslet bylo tak těžké, nevěděl, jak se myslí. Ale Olimpico nejenže myslel, on se i vybraně vyjadřoval. Nikdy nezapomene, jak jí při prvním setkání oslovil „slečno“, udělal z ní někoho. A protože byla někdo, koupila si dokonce růžovou rtěnku. Jejich rozhovor byl vždycky prázdny. Vzdáleně si uvědomovala, že nikdy neřekla opravdové slovo. A „lásce“ neřikala láska, říkala „to“.

„Podívej se, Macabéo...“

„Na co se mám podívat?“

„Proboha ne, ne, podívej se, aby ses divala, ale, podívej se, jako když chceme, aby nás někdo poslouchal! Posloucháš mě?“

„Všecko, všecičko!“

„Jaképak všecičko, proboha, vždyt jsem ještě nic neřekl! Tak podívej se, zaplatím ti v butetu kafe. Chceš?“

„Může to být s kapkou mlíka?“

„Proč ne, je to za jedny peníze, kdyby to stálo víc, tak si nepřiplatíš.“

Macabéa Olimpica nic nestála. Jen jedinkrát za ni zaplatil tu bílou kávu a ona si do ní dala tolik cukru, až se jí z toho zvedal žaludek, ale přemohla se, aby neudělala ostudu. Osladila si to tolik proto, aby využila příležitosti.

A jednou spolu šli do zoologické zahrady, vstupné si za sebe zaplatila sama. Pohled na zvířata ji vyděsil. Měla strach a nechápala: proč jsou na světě? Když ale uviděla celistvou, mocnou, černou a oblou masu nosorožce, který se pohyboval jako ve zpomaleném filmu, dostala takový strach, že se celá počurala. Nosorožec jí připadal jako boží omyl, ať mi to Pánbůh odpustí, ano? Ale na žádného Pánaboha nemyslela, to byl jen takový způsob. Díky nějakému božstvu si Olimpico něčeho nevyšiml a ona mu řekla:

„Jsem mokrá, protože jsem si sedla na mokrou lavičku.“

A on si něčeho nevyšiml. Na dukaz díků se mechanicky pomodlila. Ale nebyly to díky Bohu, jenom opakovala, co se naučila v dětství.

„Žirafa je tak elegantní, vid?“

„Blbost, zvíře není elegantní.“

Záviděla žirafě, která se vznášela tak vysoko ve vzduchu. Když viděla, že její poznámky o zvířatech se Olympicovi nelíbí, snažila se to zamluvit:

„V rádiu Čas říkali slovo, které mi připadá nějak divně: mimitismus.“

Olimpico se na ni podezíravě podíval:

„Copak takhle mluví slušně děvče? A k čemu potřebuješ tolik vědět? Mangu je plné holek, které se moc palý.“

„Mangu je čtvrt?“

„To je špatné místo, jenom pro chlapy. Ty tomu nebudeš rozumět, ale něco ti povím: ještě se sežene levná ženská. Tys mě moc nestála, jedno kafe. Víc už s tebou utráčet nebudu, jasně?“

Pomyslela si: nezasloužím si, aby za mě něco platil, protože jsem se počurala.

Po dešti v zoologické zahradě se Olimpico změnili: začal být hrubý. Ani si neuvědomil, že sám toho moc nemamluví, jak se na správného chlapa sluší, a řekl jí:

„Páni zlatí! Ani zobák neotevřeš a říci taky nemáš co!“
Pravila tedy stišněně:

„Heleď, čisate Karla Velikého nazývali v jeho zemi Carolus! A viš, že moucha líhá tak rychle, že vzdušnou čarou by obletěla celý svět za osmadvacet dní?“

„To není pravda!“

„Vážně, namouduši, to jsem se dověděla v rádiu Čas!“

„Tomu teda nevěřím.“

„Ať na místě umru, jestli nefikám pravdu. Ať se můj otec a moje matka dostanou do pekla, jestli tě chci obelhat.“

„Uvidíš, že z toho fakt umřeš. Poslyš: ty jenom děláš, že jsi lhbá, nebo fakt jsi?“

„Já ani nevím, co jsem, jsem asi trochu... jaká?... Totiž nevím sama, kdo jsem.“

„Aspoň ale viš, že se jmenuješ Macabéa, nebo ne?“

„To ano. Ale nevím, co v tom jméne je. Vim jenom, že jsem nikdy nebyla důležitá...“

„Tak si zapamatuj, že moje jméno bude jednou v novinách a znát ho bude každý.“

Rekla Olimpicovi:

„Viš, že v naší ulici je kohout, který kokrhá?“

„Proč vlastně tolik lžeš?“

„Přisahám, ať moje matka na místě umře, jestli to není pravda!“

„Copak tvoje matka ještě neumřela?“

„No jo, to je pravda... to jsou věci...“

„A co já? Já, jenž vyprávím příběh, který se nikdy nestal ani mně, ani nikomu z mých známých? Znáš tolik pravdy, až mě to děsí. Je snad mým bolestným údělem vycítit na vlastní kůži pravdu, k níž se nikdo nechce znát? Jestliže o Macabéi vím skoro všechno, pak proto, že kdysi jsem lemo zachytil pohled jednoho bledého děvčete ze severovýchodu. V tom letném pohledu byla od hlavy k patě. Pokud jde o toho mládence z Parabý, určitě jsem si v duchu vyfotografoval jeho tvář — a když se opravdu a nezaujatě

soustředie, když se soustředie, tvář vám řekne skoro všechno.)
A teď zase zmizím a vrátím se k těm dvěma bytostem, které vlivem okolností byly zpola abstraktní.

Jště jsem ale pořádně neobjasnil Olimpica. Pocházel z parabského vnitrozemí a měl odolnost pramenci z vášnivě přichylnosti k tomu divokému kraji rozpukanému suchem. Přinesl si plechovku vonavé vazeliny a hřebínek, své vylučné vlasničtvi, které si potířil na trhu v Parabě. Mazal si černé vlasý, že to dál nešlo. Vůbec netušil, že riodejaneirským divkám se taková upatlaná mastnota hnusí. Přišel na svět sežehnutější a tvrdší než suchá haluz nebo kámen na slunci. Byl bližší spáse než Macabéa, protože ne nadarmo kdesi v těch pustých končinách zabil člověka, svého nepřitele, dlouhý kapesní nůž se vesnčanovi zlehka vnořil do měkkých jater. Mlčel o tom jako hrob a to mu dodávalo sly, jakou může dát jen tajemství. Olimpico byl rváč. Ale měl slabost pro pohřby: někdy až třikrát týdně si začel na cizí pohřeb, když se o tom dočel z oznámení v novinách, hlavně v listě Den: oči měl pak plné slz. Byla to slabá stránka, ale každý máme něco. Týden bez pohřbu byl promarněný pro muže, který přes své bláznovství moc dobře vědel, co chce. Takže vůbec nebyl blázen. Macabéa na rozdíl od Olimpica byla krizencem dvou „cože“. Opravdu to vypadalo, jako by se narodila z jakési nejasné představy hladových rodičů. Olimpico aspoň kradl, kde se dalo, i u hřadce na bouračce, kde přespával. To, že zabil a kradl, z něho dělalo víc než kdejaké obyčejné stvoření, dodávalo mu to určitou úroveň a dělalo z něho chlapa s očištěným štěm. Taký se mohl líp spásit než Macabéa, protože uměl skvěle nacitrnout směšné karikatury podle fotografií důležitých osobností v novinách. Tak se mstil. Jenom jedenkrát prokázal Macabéi laskavost, když jí řekl, že jí sežene místo v hutích, až bude bez práce. Ten slib jí vynesl na vrchol blaha (výbuch), protože v hutích by našla své jediné současně spojení se světem: samotného Olimpica. Ale Macabéu vcelku vzato vlastní budoucnost netrápila: mít budoucnost je přepych. Z rádia Čas slyšela, že na světě je sedm miliard lidí. Připadala si ztracená. Ale při svém sklonu být šťastná se hned utěšila: je tu sedm miliard lidí, kteří jí mohou pomoci.

Macabéi se lhbily hrůzostrašné filmy nebo muzikály. Nejradši

měla ženské bud oběšené, nebo sřelené rovnou do srdce. Nevěděla, že sama je sebevražednice, přestože ji nikdy nenapadlo se zabít. Život byl pro ni neslýchaný víc než tvrdý nenamazaný krajíc. Zatímco Olimpico byl čertovský chlap plný života, který mohl na dělat spoustu dětí, měl trahocenné semeno. A jak už jsem řekla nebo neřekla, Macabéa měla vaječnický zplihlé jako vařená houba. Ach, kdybych ji tak mohl popadnout, pořádně ji vykoupat, dát jí alť horké polévky a potom pečné přikrytou polbit na čelo. A udelat, aby až se probudí, prostě objevila veliký přepych života.

Olimpica po pravdě řečeno známost s Macabéou vůbec neuspokojovala — jak právě zjišťuji. Olimpico asi viděl, že Macabéa nemá žádnou štávu, že je méněcenný produkt. Když ale spartil Macabéinu kolegyni Glórii, hned poznal, že to je třída.

Glória měla v krvi dobré portugalské víno a taky se díky skryté kápce africké krve při chůzi vykrucovala v bocích. Přestože byla bílá, měla v sobě sílu míšenectví. Kudrnaté vlasy, jejichž kořínky byly věčně černé, si odbarvovala na žloutkové žlutou. A tak třebas odbarvená, přece jen byla blondýna, což pro Olimpica znamenalo další stupeň vzhůru. Nehledě k tomu, že pro člověka ze severovýchodu měla neocenitelnou přednost. Když ho s ní totiž Macabéa seznámila, Glória mu řekla: „Jsem tutové z Ria!“ Olimpico nevěděl, co to znamená „tutové“, protože to byla hantýrka ještě z dob mládí Glórina otce. Fakt, že byla z Ria, ji zařazoval k vytouženému klanu jižanů. Jen ji uviděl, hned mu bylo jasné, že přes svoji ošklivost je Glória dobře živěná. A to z ní dělalo kvalitní materiál.

Známost s Macabéou se zatím ustálila na vložném zvýtku, pokud vůbec kdy byla žhavější. Olimpico se častokrát ani neobjevil na zastávce autobusu. Ale přece jen to byl její mládenec. A Macabéa nemyslela než na den, kdy se s ní rozhodne zasnoubit. A oženit.

Později postupným průzkumem zjistil, že Glória má matku, otce a v pravidelnou hodinu teplou stravu. To ji zařazovalo mezi prvotřídní materiál. Olimpico byl bez sebe nadšením, když se do-zvěděl, že její otec pracuje v řeznictví.

Podle boků soudil, že z ní bude dobrá rodička. Zatímco Macabéa jako by měla sama v sobě vlastní konec.

Zapomněl jsem říci, jak zvláštní bylo, že na tak povadlé tělo

měla Macabéa širý, téměř bezmezný dech života, mocný jako u samotné panny, která otěhotněla sama sebou, partenogenezi: měla schizoidní sny, v nichž se zjevovala obrovitá předpotopní zvířata, jako by bývala žila v nejdávějších údobích řehe krvavé země.

Tehdy se stalo (výbuch), že známost Olimpica a Macabéi vzala rychlý konec. Známost možná divná, ale přinejmenším blízká jakési bledé lásce. Upozornil ji, že si našel jiné děvče a že je to Glória. (Výbuch) Macabéa si dobře všimla, k čemu mezi Olympicem a Glórií došlo: jejich oči se lhalý.

Když uviděl trochu moc bezvýrazný Macabéin obličej, odhodlal se dokonce nějakou laskavostí zmírnit své sbohem nadobro. A když se s ní loučil, řekl:

„Viš, ty jsi, Macabéo, vlas v polívce. Člověku přejde chuť. Promiň, jestli jsem tě urazil, ale třeším to upřímně. Urazila ses?“

„Ne, ne, ne! Ale prosím tě, já chci jít pryč! Prosím tě, honem se se mnou rozluč!“

Bude lip, když se nezmíním o štěstí nebo neštěstí — vyvolává to onen zemdlavý, světle fialový stesk, onu vůni fialek, ledové vody odlivu penící na písku. Nechci její vyvolávat, protože bolí.

Zapomněl jsem říci, že Macabéa měla jednu nešťastnou vlastnost: byla smyslná. Jak se do tak vadného těla mohlo vejít tolik chlipnosti, aniž o tom měla zdání? Záhada. Na začátku známosti poprosila Olimpica o fotičku velikosti 3 x 4, na níž v úsměvu předváděl zlatý špičák, a ji to tak vzrušovalo, že se musela pomodlit tři otčenáše a dva zdrávavasy, aby se uklidnila.

Ve chvíli, kdy jí dal Olimpico kvinde, byla její okamžitá reakce (výbuch) docela nečekaná: zničehonic se dala do smíchu. Smála se, protože ji nenapadlo plakat. Překvapený Olimpico se párkrát nechápavě zachechtal.

Nakonec se smáli oba. Tu on měl vnuknutí, které přece jen prozrazovalo jakýsi jemnocit: zepal se jí, jestli se směje z nervozity. Přetrála se smát a řekla velice, velice unaveně:

„Já nevím.“

Jedno bylo Macabéi jasné: Glória se měla k světu. A to všecko zřejmě proto, že Glória byla tlustá. Tloušťka byla odjakživa Macabéiným tajným snem, protože v Macció kdysi zaslouchla, jak jeden

mladlk tiská na ulici tuště ženě: „Co je tuštrý, to je hezký!“ Od té doby toužila být při těle a tehdy jedinkrát o něco poprosila. Chtěla, aby jí teta koupila rybí tuk. (Už tenkrát na ni působily reklamy.) Teta se jí zeptala: copak si myslíš, že jsme boháči, vyhazovat peníze za takový přepych?

Smutek neměla v povaze, a proto když ji Olimpico nechal, snažila se žít dál, jako by byla o nic nepříšla. (Nezoufala si atd., atd.) Co taky mohla dělat? Vzdýte byla chronická. A i smutek je jenom pro boháče, pro toho, kdo si to může dovolit, kdo nemá co na práci. Smutek je přepych.

Zapomněl jsem říci, že den nato, co jí dal kvinde, dostala nápad. Když už jí nikdo neudělá žádnou radost, tím méně zásnuby, udělá si radost sama. Radost spočívala v tom, že si pro nic za nic koupila novou rtěnku, ne růžovou jako obvykle, ale křiklavě červenou. V práci si na záchodě zmalovala celou pusku, i okraje si přetáhla, aby její tenké rty byly stejně zvláštní jako rty Marylin Monroeové. Když se nalícila, zírala do zrcadla na tvář, která se zase zděšeně dívala na ni. Protože místo rtěnky jako by jí ze rtů vytryskl proud krve po ráně rovnou do úst, zuby vyražené, pysky rozbité (malý výbuch). Když se vrátila do kanceláře, Glória se jí vysmála:

„Zbláznila ses, holka? Takhle se zmalovat! Vypadáš jako fuchtle.“

„Jsem poctivě děvče! Žádná fuchtle ani ráda.“

„Nezlob se, že se ptám: boli to, když je člověk ošklivý?“

„To mě nikdy nenapadlo, asi to trochu boli. Ale řekni mi sama, jestli tě boli, že jsi ošklivá.“

„Já nejsem ošklivá!“, křičela Glória.

Pak to přešlo a Macabéa dál ráda nemyslela na nic. Prázdná, prázdná. Jak jsem řekl, neměla anděla strážce. Ale dělala, co mohla. Pokud jde o to ostatní, byla skoro neosobní. Glória se jí zeptala:

„Proč po mě pořád chceš aspirin? Ne že by mi to vadilo, i když to stojí peníze.“

„To abych se nebolela.“

„Cože? Co to povídáš? Ty se bolíš?“

„Já se bolím pořád.“

„Kde?“

„Vevnitř, neumím to vyjádřit.“

Ostatně, čím dál víc se neuměla vyjádřit. Proměnila se v organickou prostoru. A osvojila si způsob, jak v prostých a poctivých věcech sledávat kouzlo hříchu. Ráda cítila plynutí času. Přestože neměla hodinky, nebo právě proto, vychutnávala velikost času. Žila nadzvukově. Nikdo si nevěšiml, že svým bytím překonává zvukovou bariéru. Pro jiné lidi neexistovala. Její jedinou výhodou proti druhým bylo, že dokázala spolknout pilulku bez vody, nasucho. Glória, která jí dávala aspirin, se jí obdivovala, což Macabéu příjemně hrálo u srdce. Glória jí varovala:

„Jednou se ti ten prášek v krku přilepí a budeš tu litat jako napul podříznutá slípka.“

Jednou se dostala do vytržení. Stalo se to před stromem tak silným, že by nikdy nedokázala obejmout jeho kmen. Ale přes své vytržení nepřebývala s Bohem. Modlila se lhostejně. Ano. Ale tajemný Bůh druhých lidí jí občas poskytl stav milosti. Šťastná, šťastná, šťastná. V duchu málem lékala. A viděla taky létající talíř. Pokoušela se to sdělit Glórii, ale nešlo jí to, neuměla mluvit, a ostatně co měla vypovědět? Vzduch? Všecko se nevyppoví, protože všecko je duté nic.

Někdy jí milost postihla přímo v kanceláři. To pak šla na záchod, aby byla sama. Tam stála a usmývala se, dokud to nepřešlo (zdá se mi, že ten Bůh k ní byl velice slitovný: dával jí, co jí bral). Stála, nemyslela na nic, pohled bezvýrazný.

Ani Glória nebyla kamarádka: jenom kolegyně. Oblá, bílá a vlhá Glória. Měla zvláštní pach. Jistě proto, že se moc nemyla. Chloupky na zarostlých lýtkách a v podpaží si odbarvovala, nehodila si je. Olimpico: to bych rád věděl, jestli je dole taky blond?

K Macabéi chovala Glória nejasné materské city. Když jí připadala až moc zvadlá, prala se:

„Proč se tak to?“

Macabéu nikdy nikdo nerozčilil, ale Glóriin zvyk nedokončit větu jí šel na nervy. Glória se voněla silnou santálovou kolínskou a Macabéa, která měla choulostivý žaludek, se z toho pachu div nepozvracela. Některá nic, protože Glória teď představovala její spojení se světem. Ten svět se skládal z tety, Glórie, pana Raimunda

a Olimpica — a jen velice vzdáleně z děvčát, s nimiž sdílela pokoj. Místo toho jí dělala společnost podobizna Grety Garbo zamalada. K mému překvapení, protože jsem si nemyslel, že by Macabéa byla schopná vycítit, co taková tvář vyjadřuje. Greta Garbo, myslela si, aniž se nějak blíže vyjádřila, je jistě nejvýznamnější žena na světě. Ale sama doopravdy nechtěla být vznešenou Gretou Garbo, jejíž tragická smyslnost stála na osamocením podstavci. Chtěla se, jak už jsem řekl, podobat Marylin.

Jednou ve vzácně sdílné chvílice pověděla Glórii, kým by chtěla být. A Glória se mohla uchechat:

„Zrovna Marylin, Maco? Ty jsi cvok!“

Glória byla sama se sebou náramně spokojená: cenila se vysoko. Věděla, že má vládně způsobu mlarky, u pusy pro zvýšení půvabu malinké známíčko a nad horním rtem řadu chloupků, které si odbarvovala kyslíčnickem. Ústa měla plavá. Vypadalo to skoro jako knír. Byla to mazaná potvůrka, ale srdce měla dobré. Macabéu litovala, ale až si poradí sama, nemá být hloupá. A Glória si myslela: co je mi do ní.

Do duše nikomu nevidíme. S Glórií si Macabéa občas povídala — ale nikdy se srdcem na dlani.

Glória měla veselý zadek a kouřila mentolky, aby si uchovávala svěží dech na nekoněčné polibky s Olimpícem. Opíjvala spokojenosti: měla všechno, co jí poskytovaly její nevelké tužby. A byl v ní jakýsi vzdor, zkrátka řečeno „nikdo mi nemá co poroučet“. Jednou se ale na Macabéu začala dívat a dívat a dívat. Pak to už nevydržela a s lehkým portugalským přízvukem řekla:

„Poslyš, máš ty vůbec nějaký výraz?“

„Ale jo. Jenomže mám plochy nos, jsem z Alagoasu.“

„Něco mi řekni: myslíš někdy na svou budoucnost?“

Zůstalo při otázce, protože Macabéa nevěděla, co na to odpovédět.

Dobrá. Vratme se k Olimpíci.

Ten, aby udělal na Glórii dojem a ukázal se hned jako chlap, koupil od trhovců ze severovýchodu tu nejpálivější papírku a rozžvýkal ten čertův plod s celou dužinou, aby své nové dívce předvedl, co je za pašáka. Ani vodou to nezapil, aby uhasil žár v útro-

bách. Skoro nesnesitelné pálení ho nicméně zocelilo, nechce k tomu, že polekaná Glória ho začala poslouchat. Pomyslel si: copak nejsem vítěz? A držel se Glórie se silou trubce, ona mu dá med i bujně vnady. Ani na okamžik ho nezamrzelo, že se rozešel s Macabéou, protože mu bylo dáno jít nahoru, aby jednoho dne vnikl do světa jiných. Hladověl po tom, být jiný. V Glóriině světě se třeba nasýtí, ten kréhký sameček. Konečně přestane být tím, čím byl odjakživa a co tajil i sám před sebou, protože se za takovou slabost strýděl: nebyl ve skutečnosti odmalíčka víc než opuštěné srdce, které tak těžko bije v prostoru. Venkován z vnitrozemí je spíš než co jiného člověk trpný. Já mu odpouštím.

Abý Glória kolegyni vynahrádila, že jí přebírala mládence, pozvala ji k nim v neděli odpoledne na sváčinu. Kousnout a pak pořukat? (Ach, takový banální příběh, nejradši bych toho nechal.)

A tam (malý výbuch) Macabéa vaila oči. Ve špinavém nepořádku buržoazie třetí třídy bylo totiž přece jen mdlé pohodli lidí, kteří všechny peníze utratí za jídlo, na předměstí se hodné jí. Glória byla v ulici genérála nevim jakého a těšilo jí, že se to tam jmenuje po vojáčkovi, cítila se víc v bezpečí. Doma měli dokonce i telefon. Byla to asi jedna z tídkých chvíl, kdy Macabéa viděla, že pro ni není na světě místo, právě proto, že Glória jí toho tolik dala. Totiž pořádnou sklenici opravdové husí čokolády s mlékem a spoustu všelijakých pocukovaných preclíčků, nemluvě o malé bábovce. Když vyšla Glória z místnosti — Macabéa potají ukradla sušenku. Pak poprosila za odpuštění abstraktní Byrost, která dává a bere. Cítila, že je jí odpuštěno. Byrost jí odpouštěla všechno.

V pondělí nato, nevim jestli proto, že jí čokoláda neudělala dobře na žlučník, nebo z nervozity, že pila to co bohatí, jí bylo špatně. Zartrzele však nezvracela, aby nemrhala drahocennou čokoládou. Když za pár dní dostala výplatu, poprvé v životě se opovázila (výbuch) jít k levnému doktorovi, kterého jí poradila Glória. Ten jí prohlížel, prohlížel a zase prohlížel.

„Vy děláte odučňovací kúru, slečno?“

Macabéa nevěděla, co na to odpovédět.

„Co vůbec jíte?“

„Párek s rohlíkem.“

„Nic jiného?“

„Někdy si dám chlebiček s morradelou.“

„A co pijete? Mléko?“

„Jenom kávu a limonádu.“

„Jakou limonádu?“ zeptal se, protože nevěděl, co říci. Vy-
zval nadabůh:

„Zvracíte někdy hodně?“

„Kdepak, nikdy!“ zvolala velice zděšeně, není přece blázen,
aby mthala jídlem, jak jsem říkal. Lékař se na ni díval a dobře
věděl, že žádnou odtučňovací kúru nedělá. Bylo však pro něj
pohodlnější držet se svého a radit jí, aby se nesazila zhubnout.
Věděl, že tak to je a že on je lékař chudých. To také řekl, když jí
předepisoval posilující lek, který si potom vůbec nekoupila, myslela
si, že jí k doktorovi už léčí samo o sobě. A dodal podražděně, aniž
mu bylo jasné, z čeho ten náhlý vztek a pobouření pramení:

„A vůbec, jist jenom párek s rohlíkem je čirá neuroza a ze
všeho nejvíc potřebujete jít k psychiatrovi!“

Ničemu nerozuměla, ale nápadlo jí, že lékař od ní očekává
úsměv. Tak se usmála.

Velice tlustý a zpocenny lékař měl nervózní tik, který ho čas
od času nutil rytmicky stáhnout rty. Výsledkem bylo, že vypadal
jako děcko, které špulí pusu, když se chystá rozplakat.

Ten doktor neměl žádný cíl. Lékařem byl jenom kvůli vydě-
lávání peněz, nikoli z lásky k povolání nebo k nemocným. Byl
nedbalý a chudoba se mu ošklivila. Pracoval pro chudé, a přitom
styk s nimi nesnášel. Byli pro něj odpadem vysokých společenských
kruhů, k nimž také nepatřil. Věděl, že v medicíně a v klinických
novinkách zaostrává, ale pro chudé to stačilo. Jeho snem bylo mít
peníze, aby mohl dělat přesně to, co chtěl: nic.

Když jí řekl, že jí prohlédne, pravila:

„Slyšela jsem, že u doktora se musí člověk svlíknout, já ale
nic svlíkat nebudu.“

Vyšetřil ji rentgenem a řekl:

„Je to počáteční stadium plicní tuberkulózy.“

Nevěděla, jestli je to dobré nebo špatné. A protože nebyla
nezdvořák, řekla:

„Mockrát vám děkuji.“

Lékař si prosně soucit nepřipouštěl. A dodal: když nebudete
vědět, co si vzít k jídlu, udělejte si pořádné špagery po italsku.

A dodal s oním minimem laskavosti, které si dovolil, proto-
že si sám připadal ukrivděný:

„Není to tak drahé...“

„To jídlo, co jste říkal, jsem jakživa nejedla. Je to dobré?“

„No ovšem! Jen se podívejte, jaké mám břicho! To je z dob-
rých makaronů a spousty piva. Pivo vynechte, alkohol je líp nept.“

Opakovala unaveně:

„Alkohol?“

„Víte co? Zmizte, ať už vás nevidím!“

Ano, zamíloval jsem se do Macabéy, své drabé Macy, zamílo-
val jsem se do její ošklivosti a naprosté anonymity, protože ona
neexistuje pro nikoho. Zamíloval jsem se do chatrných plic toho
vyžle. Tolik bych chtěl, aby otevřela ústa a řekla:

„Jsem na světě sama a nevěřím nikomu, všichni lžou, někdy
i v okamžiku lásky, já si nemyslím, že se jeden člověk domluví
s druhým, k pravdě dojdou, jenom když jsem sama.“

Maca toho ale nikdy moc nenamluvila, hlavně proto, že byla
skoupá na slovo. A navíc si sama sebe neuvědomovala a na nic
si nescěžovala, dokonce si myslela, že je šťastná. Nedá se říci, že
byla slabomyslná, ale pocítovala čisté štěstí idiotů. A taky si sama
sebe nevěšmála: neznala to. (Vidím, že se pokouším dostat Macu
do své situace: každý den potřebuji pár hodin samoty, jinak bych
to nepřežila.)

Pokud jde o mne, jsem opravdový, jenom když jsem sám.
Když jsem byl malý, myslel jsem si, že co nevidět vypadnu ze světa.
Proč vlastně nespádnou mraky, když už padá všecko? Protože
přítazlivost je menší než síla vzduchu, která je nadsdvihuje. Chytré,
co? Ano, ale jednou spadnou v dešti. To je má pomsta.

Glórii nic nepověděla, protože v podstatě lhala: strýděla se za prav-
du. Lež je o tolik slušnější. Myslela, že dobré vychování znamená
umět lhat. I sebe obelhávala, když jí roztrékané vytanula na myšli
závist ke kolegyni. Glória si například uměla vymýšlet: Macabéa

viděla, jak si při loučení s Oлимпicem políbí špičky prstů a pošle vzdusný polibek, jako by vypouštěla piáčka, což by Macabéu nikdy nenapadlo.

(Tenhle příběh jsou jenom nezpracovaná fakta v surovém stavu a zasahují mě přímo, dřív než začnu myslet. Vím hodné věci, které nemohu povědět. Ostatně co si myslíte?)

Glóriia měla možná špatné svědomí, když jí řekla:

„Oлимпico je můj, ale ty si určitě najdeš jiného. Říkám, že je můj, protože tak mi to řekla moje kartárka a tu musím poslouchat, protože ona je médium a nikdy se nemýlí. Proč za ní jednou nezajdeš, aby ti vyložila karty?“

„Je to moc drahé?“

Mám literatury až po krk; společně jsem mi jenom němota. Jestliže ještě píšu, je to proto, že na světě už nemám nic jiného na práci, zatímco čekám na smrt. Hledání slova ve tmě. Doléhá na mě nevalný úspěch a vyhání mě na ulici. Chtrěl bych se válet v bahně, sítěži ovládám svou potřebu nízkosti, potřebu nejhorsších možných orgií a požitků. Vábí mě hřích, fascinuje mě všechno zakázané. Chci být prase a slepice a potom je zabít a vypít jim krev. Myslím na Macabéino přirození, drobné, ale nečekaně porostlé silnými a husými černými chloupky — její přirození bylo jedinou úpornou známkou její existence.

Sama nic nechtěla, ale její přirození si žádalo jako slunečnice vyrostlá na hrobě. Pokud jde o mne, unavuje mě to. Unavuje mě asi společnost Macabéi, Glórie, Oлимпica. Lékař mě znechutil s tím svým pivem. Na nějaké tři dny musím toho příběhu nechat.

V těch posledních třech dnech, sám a bez postavy, se odosobňuji a svlékám se ze sebe, jako bych si svlékal šaty. Odosobňuji se do té míry, že usínám.

Tedy se vynořuji a postřádám Macabéu. Pokračujeme:

„Je to moc drahé?“

„Já ti půjčím. Madam Carlota umí dokonce zbavit člověka kouzla, když ho někdo urkne. Mě odčarovala přesně o půlnoci

v pátek trináctého srpna na jednom obřadním místě za Svartým Michalem, kde provozují macumbu. Zatřili nade mnou jedno černé prase a sedm bílých slepic a roztrhli mi šaty, které už jsem měla celé od krve. Nebála by ses?“

„Nevím, jestli bych mohla vidět krev.“

Snad proto, že krev je u každého cosi tajného, životodárná tragédie. Ale Macabéa věděla jenom to, že nemůže vidět krev, ostatní jsem si pomyslel já. Strašně mě zajímají fakta: fakta jsou tvrdé kameny. Nelze uniknout. Fakta jsou slova vyřčená světem.

Dobrá.

Macabéa, kterou nikdy nenapadlo o něco požádat, se vzhledem k nenadálé pomoci vymluvila na bolest zubů, požádala šéfa o volno a přijala vypůjčené peníze, aniž věděla, kdy je bude moci vrátit. Ta opovržlivost jí dodala nečekané odvahy k ještě větší opovržlivosti (výbuch): jelikož peníze byly vypůjčené, řekla si, že stejně nejsou její, a tudíž je může utratit. Tak si poprvé v životě vzala taxíka a jela do Olarite. Obávám se, že si tolik troutála ze zoufalství, i když nevěděla, že je zoutála, už totiž vůbec nemohla dál, byla úplně na dně.

Bydliště madam Carloty našla bez potíží a ta snadnost jí připadala jako dobré znamení. Přizemní byt byl na rohu uličky a mezi dlažebními kostkami rosla tráva — všimla si toho proto, že si vždycky všimala malých a nicotných věcí. Když tiskla zvonek u dveří, proletlo jí hlavou: tráva je tak jasná a prostá. Měla spontánní a volné myšlenky, protože měla velkou vnitřní svobodu, třebaš nazdarbůh.

Otevřela jí sama madam Carlota, nenucené si ji prohlédla a řekla:

„Můj pán už mi sdělil, že ke mně jdete, zlatíčko. Jak že se jmenujete? Ale. To je hezounké. Pojďte dál, dětárko. Mám vřadu v pokoji klientku, počkejte zatím tady. Chcete káfičko, poupárko moje?“

Macabéa si sedla trochu polekána, protože tolik laskavosti dosud nezažila. A s péčí o vlastní křehký život pila studenou a skoro horkou kávu. Mezitím se obdivně a uctivě rozhlížela kolem sebe po místnosti. Byl tam samý přepych. Žlutá umělá hmota na křeslech

a na pohovkách. I květiny z umělé hmoty. Umělá hmota předčila všechno očekávání. Zírala s otevřenými ústy.

Konečně vyšla ze zadního pokoje dívka s velice zarudlýma očima a madam Carlota pozvala Macabéu dál. (Zacházet s fakty je otrava, všechnost mě ničí, jsem líný psát tenhle příběh, kterým si chci jenom ulevit. Vidím, že mé psaní jde mimo mě. Neberu na sebe odpovědnost za to, co teď píšu.)

Ale pokračujeme, třebaš pracně: madam Carlota byla kulatá, plně rtky si líčila křiklavě červenou barvou a na masných tvářích vykroužila lesklou rúží dvě kolečka. Vypadala jako trochu otlučená porcelánová panna. (Vidím, že nic hlubšího z tohohle příběhu nevykřešu. Popis mě nebaví.)

„Nemusíte se mě bát, holubičko drahá. Protože kdo je se mnou, je zároveň s Pánem Ježíšem.“

A ukázala na barvotisk, kde se rudě a zlatě skvělo srdce Ježíšovo.

„Já na Pána Ježíše nedám dopustit. Jsem do Něho blázen. Vždycky mi pomohl. Víte, když jsem byla mladší, měla jsem takovou úroveň, že jsem mohla vést lehký život. A byl opravdu lehký, zaplat Pánbůh. A když už jsem pak na trhu za moc nestála, Pán Ježíš mi zničehonic zařídil, že jsem se dala dohromady s jednou kamarádkou a otevřely jsme si veřejný dům. Tam jsem nadělala prachy a mohla jsem si koupit tenhle ten přívěšek. Nevěstí, nec jsem nechala být, protože nebylo snadné starat se o tolik děvčat, které mě jenom hleděly okrádat. Zajímá vás, co vám povídám?“

„Moc.“

„To je dobře, protože já nelžu. Taký se držte Pána Ježíše, protože Spasitel fakticky spasí. Víte, policajti mě nechtějí nechat vykládat karty, že prý druhé vykořisťuju, ale jak už jsem řekla, kam se hrabou na Pána Ježíše. Všimla jste si, že On mi opatřil peníze i na fajnový nábytek?“

„Ano, všimla.“

„Tak se mnou souhlasíte, že? Vidím, že jste inteligentní, to je dobře, protože mě intelligence zachránila.“

Madam Carlota při řeči vyndávala z otevřené krabice jeden bonbón za druhým a cpala si je do pusy. Macabéi nenabídla. Ta

se svým sklonem všimnat si nepatrných věcí, jak už jsem řekl, zporozovala, že v každém nakousnutém bonbónu je jakási hustá tekutina. Nezatoužila po tom bonbónu, protože už věděla, že věci patří druhým.

„Byla jsem chudá, nenaředla jsem se pořádně, neměla jsem hezké šaty. Tak jsem se dala na lehký život. A líbilo se mi to, protože já jsem velice láskyplná, všem těm mužům jsem poskyvla lásku. A navíc ve veselé čtvrti byla legrace, protože s kamarádkami jsme si pořád měly co povídat. Byly jsme spolu jedna ruka a jenom sem tam jsem se s některou porafala. Ale ani to nebylo marné, protože já jsem byla velice silná a ráda jsem bila, kudlila a kousala. A když už mluvím o kousání, nedovedete si představit, jak krásné jsem měla zuby, všechny bělouňké a lesklé. Ale zkazily se mi, takže dneska mám falešné. Co myslíte, je to poznat?“

„Ne, není.“

„Víte, já jsem byla velice čistotná a nedostala jsem žádnou ošklivou nemoc. Jenom jedenkrát jsem chyvla syfla, ale penicilin mě uzdravil. Se mnou se dalo víc užít než s druhými, protože jsem hodná a konekcnců jsem dávala, co je moje. Měla jsem jednoho muže, kterého jsem doopravdy milovala a taky živila, protože byl moc fajnový a nechtěl se udtít. Toho jsem měla pro potěšení a občas mi i narloukl. Když mě bil, viděla jsem, že mě má rád, i to bití se mi líbilo. S ním to byla láska, s druhými jsem pracovala. Když pak zmizel, utěšovala jsem se s ženami, aby mi to nepřišlo líto. Ženská láska je moc dobrá, skoro bych vám to doporučovala, protože vy jste na mužskou hrubost moc křehouňká, a jestli se vám podarí najít si ženskou, uvidíte, jak je to příjemné, mezi ženami je láska o tolik fajnovější. Máte možnost si nějakou najít?“

„Ne, nemám.“

„Když vy se ani nemalujete. Která se nemaluje, sama sebe zahazuje. Ach, to se mi stýská po veselé čtvrti! Zažila jsem v Manguce lepší časy, tenkrát tam chodili skuteční kavalíři. Kromě první ceny jsem kolikrát dostala i spropitné. S Manguce prý to teď jde z kopce, v celé čtvrti prý není víc než půlhuccu domu. Za mých dob jich tam bývaly dvě stovky. Vždycky jsem srála optená o dveře a na sobě jsem měla jenom kalhotky a podprsenku z průsvitné krajky. Teprve

kdž jsem moc zlousta a začaly mi vypadávat zuby, stala se ze mě kuplířka. Víte, co to znamená kuplířka? Já to tak říkám, protože slovo jsem se jakživ nebalá. Někteří lidi jména věci děsí. Vy se slovo bojíte, drahoušku?""

„Ano, bojím.“

„Tak já si dám pozor, aby mi něco škaradeho nevyklouzlo, nedělejte si starosti. Slyšela jsem, že prý Mangué nesnesitelně smrdí. Za mých časů jsme pálii kadidlo, aby byl v domě svěží vzduch. Vonělo to skoro jako v kostele. A všechno bylo velice účtyhodné a plně náboženství. Už když jsem dělala dámičku, pomalu jsem si střádala peníze, ale šéfe jsem samozřejmě dávala podíl. Čas od času se střílelo, ale nikdy ne kvůli mně. Nenudím vás svým povídáním, poupátko moje? Ne? Nebo už chvátáte na ty karty?""

„Ne, nechvátám.“

Pak jí madam Carlota vyprávěla, jak mívvala ve svém pokojíku v Mangué pěkně vyzdobené stěny.

„Jestlipak víte, zlatíčko, že mužská vůně dělá dobře? Prospívá to zdraví. Už jste někdy cítila mužskou vůni?""

„Ne, ještě ne.“

Konečně si madam Carlota naslinila prsty a poručila jí, aby sejmula karty, levou rukou, koťárko, pozor na to.

Třesoucí se rukou Macabéa oddělila hromádku: poprvé bude mít nějaký osud. Madam Carlota (výbuch) byla vrcholem její existence. Rozvřítla jí žívor, který se celý zúžil, aby vyústil v téhle veliké dámě, jejíž plet získala lesklou růží hadkost umělé hmoty. Madam najednou vykullila oči.

„Bože, Macabéičko, vy ale máte hrozný živor! Můj přítel Pán Ježíš ať se nad vámi ustrne, děťátko! Taková hrůza!""

Macabéa zbledla: nikdy jí nenapadlo, že by její živor byl tak špatný.

Ohledně její minulosti madam uhadla všechno, dokonce jí řekla, že skoro ani nepoznala rodiče a že ji vychovávala příbuzná, velice zlá macecha. Macabéu ten objev ohromil: až dosud si vždycky myslela, že teta s ní tak zacházela proto, aby z ní vyrostlo co nej-slušnější děvče. Madam dodala:

„A přítomnost, drahoušku, není o nic lepší. Přijdete o místo

a už jste přišla o mládence, chudinko malá. Jestli nemáte peníze, tak mi nemusíte nic dávat, já na tom nejsem špatně.“

Macabéa nebyla zvyklá dostávat něco zadarmo, a tak nabídku odmítla, ale srdce jí přetékalo vděčností.

A najednou (výbuch) to přišlo: panina rvář se celá rozzářila:

„Macabé! Mám pro vás náramně překvapení! Dávejte pěkně pozor, poupátko moje, protože vám povím něco ohromně důležitého. Je to velice vážné a velice radostné: váš živor se docísta změnil! A řeknu vám ještě víc: změnil se hned, jak odsud odejdete! Budete si připadat jiná. Představte si, poupátko, že i ten váš chlapec se k vám vrátí a požádá vás o ruku, mrzí ho to! A šéf vám oznámí, že si to rozmyslel a už vás propustit nechce!“

Macabéa se nikdy neodvázila mít naději.

Ted ale poslouchala madam jako trouby nebeské — zatímco srdce jí tlouklo o překot. Madam měla pravdu: Ježíš si jí konečně povšiml. S očima navrch hlavy náhle bažila po budoucnosti (výbuch). I já mám konečně naději.

„A to není všechno! V pozdních hodinách vám přijdou domů veliké peníze z rukou cizince. Znáte nějakého cizince?""

„Neznám,“ řekla Macabéa už se slábnoucí naději.

„Tak ho poznáte. Je to blondák a oči má modré nebo zelené nebo hnědé nebo černé. A nebýt toho, že máte ráda svého bývalého mládence, namlouval by si vás ten cizinec. Ne! Ne! Ne! Ted vidím něco jiného (výbuch), a přestože nevidím moc jasně, slyším zároveň hlas svého pána: ten cizí člověk se zřejmě jmenuje Hans a to on se s vámi ožení! Má spoustu peněz, všichni cizinci jsou bohatí. Jestli se nemýlím, a já se nikdy nemýlím, tak vás zahrne láskou, a vy se, moje děvčecko odstrčená, budete oblékat do sametu a hedvábí, i kožíž dostanete!“

Macabéa se začala (výbuch) celá třást, protože i přílišná radost má svou stinnou stránku. Nic lepšího jí nenapadlo, než říci:

„Ale v Riu je přece na kožíž moc horko...“

„To budete mít jenom na okrasu. Už dlouho jsem nikomu nekladla tak dobré karty. A já jsem vždycky upřímná: zrovna před chvílí jsem řekla té slečně, co šla prvé, že jí něco přejede, uplakat se mohla, viděla jste, jak měla červené oči? A ted vám dám amulet

a ten si schovejte do té své podpisenky, vždyť tam skoro nic nemáte, chudinko, pěkně si ho přimáčknete k tělu. Prsa nemáte, ale uvidíte, že přibere a budete mi pěkně tělíčko. V lokud nezhlouste, dávejte si do podpisenky chuňáče vaty, aby to vypadalo, že tam něco máte. Podívejte se, drahousku, za ten amulet od vás musím kvůli Pánu Ježíšovi taky něco vzít, protože všechny peníze, co dostranu za karty, dávám na jeden naleznec. Jestli ale nemůžete, tak mi nic nedávejte, zaplatíte, až se vám všechno splní.“

„Ne, já vám zaplatím, všechno jste mi uhádla, vy jste...“

Byla jako oplá, myšlenky se jí pletly, málem se zdálo, že ji někdo praštil do té její hlavy s řídkými vlasy, cítila takový zmatek, jako by se jí přihodilo něco zlého.

Především poprvé poznala to, čemu druzí říkají vášně: až po uši se zamílovala do Hanse.

„Co mám dělat, abych měla víc vlasů?“ odvážila se zeptat, protože už si připadala jiná.

„Vy byste toho chtěla moc. Ale buďte: umývejte si hlavu mýdlem Aristolino, nepoužívejte žluté jádrové mýdlo. Za tuhle radu od vás nic nechci.“

I tohle? (výbuch), rozbušilo se jí srdce, i víc vlasů? Zapomněla na Olimpia a myslila jen na cizince: to už bylo příliš velké štěstí, ulovit muže s modrým nebo zeleným nebo hnědým nebo černým očima, omyl byl vyloučen, pole možnosti neomezené.

„A teď,“ řekla madam, „už jděte za svým kouzelným osudem. Stejně už čeká další zákaznice, moc jsem se s vámi zdržela, andlíku drahý, ale stálo to za to!“

V náhlém prudkém popudu (výbuch) vtiskla Macabéa zpola divoce a zpolá neohrabané madam na tvář mlaskavou pusou. A znovu pocítila, že její život se lepší už teď: lhbání se jí zalíbilo. Jako dítě neměla koho lbat, a tak lhbala zed. Laskáním laskala sama sebe.

Madam Carlota uhodla všechno, Macabéa žasla. Teprv teď poznala, jak ubohý byl její život. Div se nerozplákala, když spatřila jeho opačnou stranu, ona, která — jak už jsem řekl — se až dosud považovala za šťastnou.

Vyklopýtala z kartáčína bytu a stanula v uličce ztemnělé soumrakem — soumrakem, který je hodinou nikoho. Ona však

stála s oslněným zrakem, jako by nejzažší konec odpoledne byl krvavou skvrnou a zlatem málem černým. Tak nádherně ovzduší ji čekalo, i první škleb noci, která — ano, ano — byla huboká a honosná. Macabéa zůstala trochu poplacená a nemohla se rozhodnout, jestli přejít přes ulici, protože její život už se změnil. A změnil se slovy — od dob Mojišových je známo, že slovo je božské. I na to, aby přešla ulici, už z ní byla docela jiná osoba. Osoba těhotná budoucností. Cítila v sobě naději tak prudkou, že takové zoufalství nikdy nepoznala. Jestliže už nebyla sama sebou, pak to znamenalo ztrátu, jež se rovnala zisku. Tak jako existuje rozsudek smrti, kartáčka nad ní vynesla rozsudek života. Všeho bylo nájednou tolik a tolik a tak bez mezi, až se jí chtělo plakat. Ale neplakala: oči se jí třpytily jako slunce, které zmiralo.

A tu když sestoupila z chodníku, aby se pustila přes ulici, Osud (výbuch) zašeptal bleskurychlý a nenasytný: už je to tady, už to je, přišla moje chvíle!

A zachytil ji žlutý mercedes obrovský jako parolod — a v téže chvíli na nějakém jediném místě na světě se v odpověď vzepjal kůň a řehavě zaržal.

Když Macabéa padala, ještě dřív, než auto ujelo, si stačila všimnout, že předpovědi madam Carloty se začínají plnit, protože to auto bylo ohromně přepychové. To, že upadla, nic není, pomyslela si, jenom to do ní drclo. Uderila hlavou o roh chodníku a zůstala ležet s tváří mírně stočenou ke kanálku. A z hlavy stékal nečekaně rudý a hojný pramének krve. Což znamenalo, že přece jen patřila k odolné a houževnaté zakrslé rase, která snad jednou bude vymáhat své právo na výtklik.

(Jestě bych se mohl vrátit zpátky k uplynulým minutám a radosně zase začít tam, kde Macabéa stojí na chodníku — není však na mně rozhodnout, aby na ni pohlédli ten blondýr cizinec. Zašel jsem totiž moc daleko a už nemohu ustoupit. Ještě dobře, že jsem aspoň nic neřekl a ani neteknu o smrti, ale jen o nehodě.)

Zůstala bezbranně ležet na rohu ulice, snad odpočívala po tolika dojmech, a v zábkku mezi kameny uviděla řídkou trávu, zelenou jako nejčistší lidská naděje. Dnes, pomyslela si, dnes je první den mého života: narodila jsem se.

(Pravda je vždycky nevysvětlitelný vnitřní dotek. Pravda je nerozpoznatelná. Tudyž neexistuje? Ne, pro lidi neexistuje.)

Vratme se k trávě. Tomu nepatrnému stvoření jménem Macabéa se velká příroda dávala jen jako tráva v kanálku — kdyby se jí dostalo vzduchu moře nebo vysokých horských štitů, její duše ještě panetištější než tělo by se celá pobláznila a její organismus by explodoval, ruce sem, stěva tam, kulatá a prázdná hlava by se jí zakutálela k nohám — jako když se rozloží vosková figurína.

Najednou si trochu povšímla sama sebe. To, co se děje, je nehluché zeměřesení? Alagoaská půda se rozpukla v trhlinách. Dývala se na trávu, jenom aby se někam dývala. Tráva ve velikém městě Rio de Janeiru. K ničemu. Kdoví jestli Macabéa už někdy pocítila, že i ona je k ničemu v tom nedobytném městě. Osud jí určil semelou uličku a kanálek. Trpěla? Asi ano. Jako špatně podříznutá slepice, která splašeně pobhává kape z ní krev. Jenže slepice utká — jako se utká před bolestí — se zděšeným káčkáním. A Macabéa bojovala mlčky.

Udělám, co bude možné, aby neumřela. Nejradši bych ji uspal a sám taky šel do postele spát.

Tu začalo drobně mžít. Olimpico měl pravdu: ona opravdu neumřela než přet. Tenoucké pramínky ledové vody jí pomalu smáčely šary a to nebylo nic příjemného.

Přám se: každý příběh, co už se jich na světě napsalo, je příběhem strastí?

Pár lidí se vynorilo v uličce bůhví odkud a shlukli se kolem Macabéy, aniž hnuli prstem, tak jako dřív pro ni nikdo nic neudělal, jenomže teď se na ni aspon dývali, což jí dávalo jakousi existenci.

(Ale kdo jsem já, abych káral viníky? Nejhorší je, že jim potřebuji odpustit. Je třeba dojit k takové nicotě, aby nám bylo lhostejné, jestli milujeme nebo nemilujeme zločince, který nás zabíjí. Ale nejsem si sám sebou jist: potřebuji se ptát, i když nevím koho, jestli opravdu musím milovat člověka, který mě vraždí, a potřebuji se ptát, kdo z vás mě vraždí. A můj život silnější než já odpovídá, že se chce mstít, prostě protože chce, a odpovídá, že musím bojovat jako tonoucí, i když bych měl pak umřít. Je-li to tak, ať to tak je.)

Snad Macabéa neumře? Jak to můžu vědět? Ani lidé okolo to nevěděli. Přestože někdo ze sousedství pro všechny případy postavil vedle těla rozžatou svíčku. Krásně vysoký plamen jako by zpíval Gloria.

(Přiu o tom nejskromnějším a zkrášluji to purpurem, skvosty a nádhrou. Tak že se má páť? Ne, nemá se hromadit, nýbrž obnažovat. Ale nahory se bojím, neboť znamená poslední slovo.) Mezitím jako by se Macabéa na zemi čím dál víc stávala Macabéou, jako by dospěla sama k sobě.

Je to melodram? Vím jen, že melodram byl vrcholem jejího života, každý život je uměním a její spěl k velikému pláči, nepotlačitelnému jako dešť a blesky.

Objevil se tedy hubený člověk v ošumělém kabátě a hrál na rohu na housle. Na vysvětenou dodávám, že toho člověka jsem jednou jako dítě viděl za soumraku v Recife a táhlý a pronikavý zvuk zlatě podtrhával tajuplnost zešeteřelé ulice. Vyzábly muž měl vedle sebe plechovku, kde suše harašili mince lidí, vědecké nasloučajících člověku, který za ně oplakával život. Teď teprv chápu a teď teprv se mi odhalil skrytý smysl: ty housle jsou varování. Vím, že až budu umřít, uslyším mužovy housle a budu chtít, aby mi hrál a hrál.

Macabéo, Zdrávás, Maria, milosti plná, jasná země zaslíbená, země smilování, ten čas nastane, oroduj za nás, a já sám jsem sobě formou poznání. Znáám tě až do morku kostí kouzlem, jež plyne ode mne k tobě. Divoce se rozlévat, a přece za vším tepe neoblomná geometrie. Macabéa se rozpomněla na prístavní molo. Molo se dotýkalo srdce jejího života.

Macabéa, a prosit o smilování? Protože vždycky se prosí. A proč? Odpověď: je to tak, protože tak to je. Vždycky to tak bylo? Vždycky to bude. A co když nebylo? Já ale říká, že je. Ano.

Z usťavěného mrknání velikých očí i podle hubené hrudi, která se asi ztěžka pohybovala nahoru a dolů, bylo jasné vidět, že je na živu. Ale kdoví, jestli nepotřebovala zemřít? Protože jsou chvíle, kdy člověk potřebuje takovou malíčkou smrt a ani o tom neví. Pokud jde o mne, já sám nahrazuji akt smrti některým jejím sym-

bolem. Symbolem, který lze shrnout v dlouhém polibení, vtisknutém nikoli na drsnou zeď, nýbrž na ústa v agónii rozkoše, což je smrt. Já, který tolikrát symbolicky umírám, jen abych okusil vzkríšení.

S radostí vidím, že ještě nenastal onen okamžik pro filmovou hvězdu, kdy má Macabéa zemřít. Přinejmenším ještě nedokážu uhodnout, jestli se jí vyplní blondarý cizinec. Modlete se za ni a ustaňte na chvíli ve svém konání, abyste jí vdechli život, protože Macabéa se prozatím vznáší v náhodě jako dveře kývající se větrem v nekonečnu. Mohl bych se rozhodnout pro nejsnadnější cestu a zabít tu dětinou bytostí, chci ale to nejhorší: život. A ti, co mě čtou, ať dostanou ránu do žaludku, aby viděli, jestli je to dobré. Život je rána do žaludku.

Zatím nebyla Macabéa víc než nejasný pocit na špinavém dlaždění. Mohl bych ji nechat na ulici a jednoduše přiběh nezavřít. Ale ne: půjdu až tam, kde končí vzduch, půjdu až tam, kde se s vřtím rozpoutává velká vichřice, půjdu až tam, kde se zakřivuje vzduchoprázdno, půjdu, dokud mi budou stačit síly. Vystačí mi síly k Bohu? Jsem tak čistý, že nic nevím. Vím jenom jedno: ne-potřebuji boží slitování. Nebo snad ano?

Byla tolik naživu, že se pomalu pohnula a stočila tělo do fe-tální polohy. Stejně groteskní jako vždy. Ta necht' ustoupit, ale zároveň ta touha po velkém objeti. Objímala sama sebe v touze po sladké nicotě. Byla prokletá a nevěděla o tom. Držela se poslední nitky vědomí a bez ustání si v duchu říkála: já jsem, já jsem. Kdo je, to nevěděla. V samé hluboké a černé dtení sebe sama hledala dech života, který nám dává Bůh.

A tu — jak tam ležela — pocítila neskonale vlahé štěstí, neboť jejím údělem bylo objetí smrti. Smrti, která je v tomhle příběhu mou vyvolanou postavou. Dá sbobem sama sobě? Myslim, že ne-umte, protože se jí tolik chce žít. A ve způsobu, jak se schouli-la, byla jistá smysluplnost. Nebo je to tím, že předsmrtná chvíle se podo-bá prudké žádosti smyslů? Její výraz totiž připomínal sklesb touhy. Všechno je vždycky v předvečer, a pokud neumře teď, stojí stejně jako my na prahu smrti, odpusťte, že vám to připomínám, protože já sám si jasnostivost neodpouštím.

Pocit jemný, rozdechvávající, ledový a ostrý jako v milování. Je snad tohle ta milost, již říkáte Bůh? Ano? Má-li zemřít, ve smrti se z panny stane ženou. Ne, není to smrt, protože já ji té dívce ne-přeju: jenom nehoda, která ani nemusí být neštěstím. Její snaha žít vypadala jako cosi, co aspoň vřtusi-la, když už to jako panna nezkusila, protože teprv teď pochopila, že od prvního zaplákání se žena rodí ženou. Osudem ženy je být ženou. Vřtusi-la málem bo-lestný a oslnivý okamžik milostné mdloby. Ano, znovurozkvětání plné bolesti a tak těžké, že do něho vlozila tělo i to, čemu vy říkáte duše a čemu já říkáme — cože?

Tu řekla Macabéa větu, které nikdo z kolemjdoucích nero-zuměl. Vyslovila ztětelně a jasně:

„Pokud jde o budoucnost.“

Zastesklo se jí snad po budoucnosti? Svyšším dávnou hudbu slov a slov, ano, je to tak. Přesně v tom okamžiku ucítí Macabéa silnou žaludeční nevolnost a málem zvrací, chtěla vyzvrátit to, co není tělem, vyzvrátit cosi zářivého. Tisícipou hvězdu.

Co to teď vidím a co mě tak děsí? Vidím, že vyzvrátila trochu krve, prudká křeč, konečně se dřev dočká dřevě: vítězství!

A tu — a tu náhlý chrapitývý křik racka, naráz dravý orel uná-šející do vzdušných výšin něžnou ovečku, hebká kočka drásající špinavou myš, to život požívá život.

I ty, Brute?!

Ano, tímto způsobem jsem chtěl oznámit, že — že Macabéa zemřela. Přemohla kniže temnot. Konečně korunovace.

Jaká byla pravda mé Macy? Stačí odkrýt pravdu a už tu není: ta chvíle je pryč. Prám se: co je? Odpověď: není.

Nebědujte však nad mrtvými: oni vědí, co činí. Byl jsem v zemi mrtvých a po hrůze tak černé jsem ožil v odpuštění. Jsem nevinn! Nenitce měl! Nezaprodám sel! Ach já nebohý, dočista ztracen a jako by ta velká vína byla má. Chci, aby mi umyli ruce a nohy a pak — pak abych je pomazali převonnými svěcenými maslini. Ach, jak toužím být veselý. Teď se tu nutím, abych se smál z plných plic. Ale nevím, proč se nesměju. Smrt znamená sledat se se sebou. Narážena a mrtvá byla tak velká jako mrtvý kůň. Nejlepší ze všeho

je přece jen tohle: neumřít, protože umřít nestačí, nenaplňuje mě to, a já to tolik potřebuju.

Macabéa mě zabila.

Konečně se zblavila sebe i nás. Nelekejte se, umře se v mžiku, hned to přejde, já to vím, protože jsem s tou dívkou právě umřel. Odpusťte mi tu smrt. Nemohl jsem jinak, člověk se smrtí se vším, když už lbal zed. Ale tu najednou pocítím poslední záchvěv vzpoury a řvu: vraždění holubic!!! Žít je přepych.

Hotovo, je po všem.

Zemřela, hrany zvonily, ale jejich bronz byl němý. Ted tomu příběhu rozumím. Je hrozivou blízkostí hran, které už už vyzvánějí. Velikost každého z nás.

Mlčení.

Přijde-li jednou Bůh na zem, bude veliké mlčení.

Mlčení je takové, že ani mysl nemyslí.

Byl zavěr tak mnohomluvný, jak jste potřebovali? Smrti se z ní stal vzduch. Činny vzduch? Nevím. Zemřela v mžiku. Mžik je onen zlomek času, v němž se pneumatika rychle jedoucho vozu dotkne země a pak se nedotkne a pak se zas dotkne. Atakdále, atakdále. Ona v podstatě nebyla než trochu rozladěná hrací skříňka.

Přám se vás:

„Jaká je váha světla?“

A ted — ted mi nezbyvá než si zapálit cigaretu a jít domů. Panebože, teprve ted mi došlo, že se umírá. Ale — ale já taky? Pamatuju, že zatím je čas jahod. Ano.

Retábl
svaté Joany
Caroliny

OSMAN
LINS